

DE TRIBUNE

Verscheijnt dagelijks, behalve op Zon- en Feestdagen.
Redactie en Administratie: AMSTEL 65, AMSTER-
DAM, T. 894.
Advertentieprijs: 25 cent per regel. Arbeidersorgani-
saties, aanvraag, bevestiging, huur, verhuur enz.
10 cent per regel. Ingezonden Mededeelingen
25 cent per regel.

REV. SOC. VOLKSBLAD

ABONNEMENTSPRIJS: voor plaatsen, waar Agent-
schappen gevestigd zijn, per week 15 ct. Franco
per post per kwartaal bij vooruitbetaling: voor
NEDERLAND 11.95; voor BELGIË 12.90. Voor
andere bij de Postunie aangesloten landen 14.—
PRIJS PER NUMMER 3 CENT.

Orgaan van de Sociaal-Democratische Partij (S.D.P.), onder Redactie van HENR. ROLAND HOLST, W. VAN RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOP.
Vaste medewerkers: J. C. Ceton, H. Gorter, B. Lansink Jr., A. Pannekoek, L. de Visser, G. J. A. Wesselingh, Ds. M. C. van Wijhe, e.a.

Abonné's op dit blad, in het bezit der verzekerings-
polis, zijn, volgens de daarvoor vastgestelde
bepalingen verzekerd tegen ONGEVALLEN voor

f2500	bij levens- lange geheele invaliditeit,	f300	bij over- lijden,	f200	bij verlies van één hand voet of oog,	f100	bij verlies van een duim,	f60	bij verlies van een wijsvinger,	f15	bij verlies van elken anderen vinger, een en ander gewaar- borgd door de Verzekering-Mij. Rokin 151, A'dam
-------	---	------	----------------------	------	---	------	---------------------------------	-----	---------------------------------------	-----	--

THE OCEAN

Steenkolennoed.

Met den steenkolennoed, die ruim twee
jaar geleden heeft, schijnt het nu meermalen
te worden. Komt hij werkelijk, dan staat
er een winter te wachten: geen vuur,
geen licht, geen werk en geen eten! Men
zou dan ook meenen dat de regering reeds
van te voren alles gedaan had om aan dit
dreigend gevaar het hoofd te bieden, en
gevaar dat immers ook de winstnakelij-
keid dreigt. Het is er wel zeer ver vandaan.
Nu nu de noed er al half en half is, wordt
elk besloten de mijnwerkers vrij van
militairen dienst te stellen! Het spreekt van
zelf dat dit, afgezien van alle demobilisatie-
schelen, reeds in het eenvoudigste kapitalis-
tisch belang, voor twee jaar had moeten
gebeuren. Het meermalen product van die
twee jaar had nu een aardige reserve kun-
nen vormen. Dat het niet gebeurd is, be-
wijst opnieuw de oppermachtigheid van een
heerschen wil. Maar er is meer.
Men zal van regeringsside ongetwijfeld be-
weeren dat er in de laatste twee jaren met
kracht gewerkt is aan uitbreiding van de
kolengroeven. Met kracht... nu ja, met Hol-
landsche kracht, misschien wel! Maar in
geen geval zou de werkdag had moeten
worden. In twee jaar kan zeer veel worden
toestand gebracht — wanneer men men-
den vollen omvang van het gevaar onder
de ogen gezien had, zou het zeker moge-
lijk geweest zijn, de Nederlandsche kolon-
productie te verdubbelen. In de oorlogs-
voerende landen zijn wel grotere werken
in korter tijd tot stand gebracht, hier heeft
men, evenals ten opzichte van de groen-
voorziening, maar bij den dag geleefd!

De verovering van het socialisme.

V.

De staat als machtsinstituut.

De bourgeoisie vond bij haar opklimmen
de staat als product van de eeuwen-
lange ontwikkeling der vorstenmacht, die
ondersteund was door haar voorgangster,
de vroegere burgerij. Zij heeft zich tot
meesteres van den staat weten te maken,
en tegelijk heeft zij zijn organisatie veel
krachtiger, geslotener en volkomener ge-
maakt. Zoo is de staat tot de organi-
satie der bourgeoisie, tot
machtsinstituut der bourgeoisie geworden.
Wat wil dat zeggen? Nemen wij een
voorbeeld. Op 31 Juli 1914 werden vanuit
een regeringsbureau in Den Haag tele-
grammen naar alle postkantoren in Ne-
derland gestuurd: open dat en dat ver-
zegeld pakje en plak de inhoud aan.
Was een mobilisatie-bevel, dat tegelijk in
alle kranten verscheen. En in de afge-
legenste dorpen van het land lezen dat
boeren en burgers; ze vloeken of zuchten,
dat ze hun gedoelje, hun zaak, hun oogst
in den steek moeten laten — maar zij
trekken hun pakje aan en gaan naar 't
station en stappen in naar hun gami-
zoen. Twee elementen van organisatie:
voorbereiding en gezag! Ieder
volgt gedwee het bevel uit Den Haag.
Waarom? Deels gewoonte, besef, dat men
nu eenmaal het gezag van de regering
moet gehoorzamen; deels het weten, dat
het vruchteloos zou zijn, zich te willen
verzetten. Veronderstelt, dat er eens een paar
boerenzoons in Drenthe zouden zeggen:
ik blijf thuis — een paar dagen later was
de veldwachter — een van het groote korps
politie, dat over het land verspreid is als
agenten der overheid — aan zijn huis, om
hem mee te nemen en in te leveren.
Veronderstelt, dat hij, met een troepje sa-
men, zou zeggen: blijf van me af, ik
laat mij niet wegbrengen, je uniform en
je kaasmes kunnen toch niet tegen ons
allen op — dan werd op dit begin van
„oproer“ marchausse afgestuurd, of een
patrouille soldaten. Wat kan dat troepje
onwillige boeren tegen de macht van den
Nederlandschen staat? Misschien zijn er

nog honderdduizenden zoo, die ook wel
graag onwillig waren — maar ze weten
niets van elkaar, ze zijn ongeorganiseerd
(wij bedoelen met georganiseerd hier niet,
dat ze lid van een vereniging zijn, maar
dat zij een onoverbrekelijke eenheid vor-
men). Misschien denken de soldaten, die
op hen afgesuurd worden, om ze in
hechtenis te nemen, er niet zoo over als
zij zelf. Maar als deze soldaten nadenken,
zullen zij op de uitnodiging: help ons
liever, want onze zaak is jullie zaak —
antwoorden: neen; gesteld zelfs, dat de
regering dan aan jullie wat toegest:
jullie loopen morgen uit, zijn machte-
loze individuen, maar de regering blijft
en zal het ons inpeperen. En dus —
evenals in het liedje van Jochem, die de
laver niet wilde snijden — omdat de sol-
daten dat weten, gehoorzamen ze aan het
gezag; en omdat de veldwachters dat
weten, zeggen ze tegen een onwillige:
jongen, ga mee, anders loopt het veel
erger met je af, want met die daarboven
is niet te geschieden, en omdat iedere
boer en iedere arbeider dat weet, dankt
hij niet aan verzet, maar komt gehoor-
zaam op, a's uit Den Haag het sein
komt, en staat hij als wiltoes werkdag
klaar, voor het Nederlandsche kapitaal te
werken. En hetzelfde geldt, wanneer bij-
v. staking politie en militaire macht ge-
tegenwoordt wordt.
De macht van de staat over de burgers
dus niet zoo'n eenvoudige zaak; er
zijn allerlei factoren bij te pas. De
dragers van de staatsorganisatie is het
heerlijk van ambtenaren en beambten van
alle soort, van den vorst en den minister
af, tot de bureauklerken op de secretar-
iaten en de dorpsveldwachters toe. Zij
vormen een korps, dat onderling vast
samenhangt als een adernet in het lichaam,
dat vanuit één centraal punt, Den Haag,
geleid wordt, en dus naar één wil
overal op dezelfde manier handelt. Zoo
zitten zij temidden van de overige bevol-
king waarusschen zij een kleine minder-
heid vormen, maar een minderheid, die
als één lichaam samenhangt, als een reus-
penpoliep met duizenden armen, terwijl
de bevolkingsmasse om hen heen, losse
personen of groepen, zonder samenhang
zijn. Daarin ligt hun zelfvertrou-
wen, hun gezag, want ieder onder
hen voelt zich, hoewel hij haast alleen
tusschen een massa gewone menschen zit,
als lid van het bureaucratische organisme,
dat „overheid“ heet: de geheele
staatsmacht staat achter hem.
Nu is in Nederland deze bureaucratie
lang niet zoo strak geconcentreerd als bij
in Duitsland; er is veel zelfbestuur in
de gemeenten; daardoor hangen de plaat-
selijke beambten wat meer met de bevol-
king samen, en daardoor ontbreekt ook
vaak heel wat aan de eenheid van wil,
en komen allerlei wrijvingen voor. Dat
is in Engeland met zijn grooter lokaal
zelfbestuur nog sterker. Maar het blijkt
in deze landen, dat toch in de be-
langrijke hoofdkwesties, die
het wezen der kapitalistische maatschappij
raken, een eenheid van willen
en handelen voorhanden is, niet
door kommando van boven, maar door
gelijk denken en voelen van de plaatse-
lijke heerschers, de bezittende klasse in
al haar geleidingen.

VAN DE HAK OP DE TAK.

NOG EEN PAAR BEESTJES
VOOR DE MENAGERIE VAN
POSTHUMA.

(V. R.) De hooren de Miranda en nog
een meneer uit Amsterdam hebben dezen
Maandag blijkens een verslag in „De Tele-
graaf“ weer eens ferm uitgesproken tegen
Posthuma... te Dordrecht. De stampvolle
vergadering, die onze partij daar in Octo-
ber heeft gehouden, verplichtte de Dordtsche
leiders der Arbeiderspartij om ook eens
iets van actie te simuleren. In Dordt —
als er geen debat is — uitpakken tegen
Posthuma, och, dat heeft zijn voordeel.
— Maar het toeval wilde, dat bina tege-
lijkertijd Posthuma weer een paar derties
noodig had voor zijn menagerie. En onder
die dieren bevond zich ook natuurlijk weer
een lid van de Arbeiderspartij. — In de
Rijkscommissie van Toezicht op de Suik-
kervereeniging zijn benoemd de Senator J.
A. Laan, groot-industrieel, millonair, etc.
Wormerveer; W. Bolssvoort, groot-ka-
pitalist-financier, enz. te Amsterdam, Kam-
lid en K. ter Laan, burgemeester van Zaai-

Zoolang een land nog niet in een to-
estand van revolutie verkeert, is het
morele gezag van de over-
heid, het respect van de groote
volksmassa's voor de dra-
gers van de staatsmacht een
hecht fundament voor de heerschappij der
bourgeoisie. De ambtenaren treden zelf-
bewust en machtig op, de massa's zijn
onderworpen en passief. Maar, wanneer
het eens anders wordt, wanneer een geest
van opstandigheid over het volk komt,
wanneer het zijn respect verliest en het
morele gezag van de overheid verdwijnt,
wat dan? Dan heft de staat — zooals
wij in ons voorbeeld zagen — nog stof-
felijke machtsmiddelen, dan
beschikt het over fysieke macht, om de
onwilligen te dwingen, om de opstandi-
gen tot respect en gehoorzaamheid te
brengen. Dan komt eerst de politie
met de justitie, om elke overtreding
van wat het kapitalisme als dwin-
gend recht heeft neergelegd, te bestraffen.
En is het verzet te sterk en te gevaar-
lijk, om door politie alleen bedwongen te
kunnen worden, dan heft de staat nog
beschikking over het leger. Een leger
is ook wel een minderheid van de
bevolking, maar een goed gewa-
pene en bovendien voortref-
felijke georganiseerde troep.
door een scherpe (door zware straffen
gehandhaafde) staats discipline
geleid tot een machtsorgaan, dat
aan één wil den wil van het over-
kommando, de regering, gehoorzaamt.
Wat kan een rebellische volksmeerderheid,
mag ze ook nog zoo fel tegen de rege-
ring gekant zijn, daartegen beginnen —
zij, ongeorganiseerd, ongewapend, ver-
strooid; het leger als volmaakte organi-
satie geconcentreerd in de hand der re-
gering?

En over die geweldige, machtsvolle orga-
nisatie van heerschappij beschikt de bour-
geoisie. Nu is het niet meer zoo vreemd
als het eerst leek, dat deze woekerende
minderheid, ondanks haar maatschappij-
lijke overbodigheid, toch nog zoo vast in
het zadel zit. Zij heeft zich in den staat
gevestigd, als een roofdier in een sterke
burcht. De staat is dus niet enkel een or-
ganisatie der maatschappij, tot regel-
ing en ten nutte der kapitalistische belangen,
die wij daarom in onze handen moeten
brengen, om ze tot een instrument voor
ons te maken. De staat is in de eerste
plaats een instrument der bourgeoisie, om
de massa's onderworpen te houden,
waartegen wij als hoofdmacht
van den vijand te strijden hebben.
Wij hebben niet enkel (zooals de reform-
misten meenen) tegen de kapitalisten-
klasse om het bezit van de
staatsmacht te vechten — wij heb-
ben tegen de staatsmacht te vechten.
Wij de arbeidersklasse meester
worden over de maatschappij, dan moet
het niet enkel sterker zijn dan de bour-
geoisie — het moet ook de staats-
macht kunnen overwinnen. En
het kan de staatsmacht slechts overwin-
nen, als het machtiger is, niet slechts
dan de kapitalisten, maar machtiger
dan de staat.

Dat is het vraagstuk van de revolutie,
van het socialisme: hoe kan het prole-
tariaat machtiger worden dan de staat?

A. P.

dam, lid van de Tweede Kamer, enz. enz.
— Wat zal de Baas van de Menagerie
toch lachen, wanneer hij leest, dat ze hem
weer gekluisd hebben, zijn beestjes!

EEN SPION BESCHULDIGD.

(A. N.) Uit Washington wordt door Reu-
ter's bijz. dienst (dus een, in dit geval,
niet heel zuivere bron) gemeld: „Naar ver-
richt heeft Karl Graves getracht de Duitse
ambassade te verkopen, die blijk-
baar uit Duitsland Amerika binnenge-
smokkeld zijn. De autoriteiten zijn van
meening, dat door de arrestatie een indi-
recte onthulling van een geheime verbinding
tusschen de Duitse ambassade en Berlijn
heeft plaats gehad.“
En uit New-York: „Graves is tegen borg-
stelling vrijgelaten en van Washington naar
New-York verzonnen. Hij verklaart, dat de
brieven, die hij aan de Duitse ambassade
heeft getracht te verkopen, inlichtingen be-
vatten omtrent zekere fondsen, waarin met
zekerheid van winst op de beurs specu-
leerd kan worden, omdat in die brieven mel-

ding wordt gemaakt van Duitse acties,
die in de laatste toekomst zullen plaats
hebben. — Graves beweert tevens, dat deze
brieven diplomatische geheimen bevatten,
welke voor de Verenigde Staten van groote
betekenis zijn en beschuldigt graaf Bern-
storff en zijn vrienden ervan, dat zij mil-
joenen dollars hebben verdiend door specu-
laties in fondsen, wat hun mogelijk was,
doordat zij vooraf inlichtingen uit Duits-
land hadden ontvangen. — Graaf Bern-
storff weet, naar Graves verklaarde, reeds
24 uur vóór anderen daaromtrent iets be-
kend was, van het bezoek van de „U53“
en verdiende dienloofte geld op de
fondsenbeurs. — Volgens een mededeeling
van Graves zelf en ook volgens bijkon-
dere telegrammen uit Washington, zal Gra-
ves niet voor het gerecht verschijnen.“ Of
het waar is? Bernstorff is voor de En-
telente-lul een gevaarlijk heerscher! Overig-
ens is 't geen Kleinigheid, zoo'n Duitse
geslacht, die miljoenen dollars verdient met
speculeren door inlichtingen, die hem be-
kend waren! Het lijkt erg veel op de han-
delingen van een zekeren minister in een
zeker land, wat dichter bij ons.

UITHONGERING.

(V. R.) Dr. med. M. C. Schuyten te Antwerpen
deelt in de „N.R.O.“ het onderzoek mee-
door hem ingediend omtrent den physiologi-
schen voedingstoestand van Antwerpsche
schoolkinderen uit de arbeidersklassen,
vergeleken met dienzelfde toestand in 1912.
Reeds in 1912 bleek deze arts, dat van het
achtste jaar af, een pathologische (d.i. zie-
kelijke) storing in de oorspronkelijke voe-
ding-energie door kinderen optrad. Nu echter
komt hij op grond van een zeer uitge-
breid en doorwacht onderzoek tot deze con-

clusie: „Onze kinderen schij-
nen, naar al hetgeen voorgevalt, lang-
zaam en handig physiologisch UIT TE
HONGEREN. Wellicht niet, omdat de voed-
selbediening aan de bevolking kwantitatief
(d.i. dus in hoeveelheid) maar gaat, veel-
eer, omdat vermoedelijk „zekere soorten van
voedingsmiddelen die arbeidende klassen niet
meer bereiken. Het schijnt mij voor de be-
voorradingscommissies een dringende nood-
zakelijkheid te welen, beslist te weten, op
grond van voorafgaandelijk wetenschappelijk
geleid onderzoek... welke voedingsstoffen
er bij het huidige algemeen voedingsproces
der arme bevolkingen ontbreken.“

Dr. Schuyten ziet ten slotte ook nog in
psychische (ziekelijke) factoren, als angst
en leed, ook van de omgeving, oorzaken, die
deze physiologische uithongering versterken.
— Hier is dus weer ons een medisch, we-
tenschappelijk getuigenis, dat inzonderheid
de kinderen der West-Europesche bevol-
king op het moment reeds voor een belang-
rijk deel aan 't verhonteren zijn. — Welk
een vreselijke gevolgen deze ondervoeding
en uithongering voor deze kinderen zal
hebben als zo volkomen worden, zal con-
ieder zonder veel medische kennis bezien.
— Wat voor de Antwerpsche kinderen geldt,
geldt natuurlijk evengoed voor de arbeiders-
kinderen, althans een zeer groot deel ervan,
in ons land.

Het is niet alleen of hoofdzakelijk het feit,
dat die kinderen geen voldoende hoeveel-
heid voedsel krijgen, wat hun ondervoeding
en physiologische uithongering veroorzaakt.
Maar vooral, dat zij geen goed
voedsel krijgen. En dit, wij bevoelen het
zeker niet weer te zeggen, is in ons land
veroorzaakt door den uitvoer van de
producten, die ons land zelf voortbrengt.

IN DE GROEVE.

In de groeve, in de kuit,
Waar de doodsvijanden schuilen:
Mol en luis en tor en mier,
In de grebbe, in de poelen,
Waar met onrustig krioelen
Leven land- en waterdier,
In de vanzige loopperven,
In der aarde vochte naven,
Waar het beest het beest verslindt,
In de loensche gaten, stinkend,
Waar de grijze larve, krinkend,
Steeds herrijzenis begint,
In de stijgende kolommen,
Van der aarde diepe kommen,
Waar het loofblad roltend ligt,
En het diepgesloten koren
Wordt vernield en herboren
En wil schieten naar het licht,
In d'oneindige mansaarde,
In den moederschoot der aarde,
Haar looppad en murw schacht,
In haar weke schaamlidenen,
Waar de levens levens teelen
Waar in dood geboorte wacht,
Van de Neva tot de Memel,
Van de Toppen naar den achemel,
Van het Noord-Atlantisch land,
Van alomts koud tot vloeden
Bij het aangestoken loeien
Van het inluchende kanon
Bloed van Pruisen en Franzosen,
Bloed van mannen, diep uit Poser
Bloed uit purper Albion,
Bloed van Sorven en Croaten,
Bloed uit Saksen en der Staten,
Overzeesche, Canada;
Bloedstroom spilt uit vacht en wonden
Van de duizend menschen-bonden,
Die elkander jagen na:
Bloedstraal uit de quine Turken,
Die bij de nachtvuren hurken,
Aan de rolen het geweer,
Bloedstraal uit de vingsse Franzosen,
Stervend henen over schansen
Bij Belfort en St. Omer;
Bloedstraal uit de blonde mannen,
Opgeroepen uit de bannen
Van het Duitse vaderland;
Bloedstraal uit de opstrotten,
Bloedstraal uit de menschen-rotten
Van het witte Samarkand;
Bloedstraal uit het groen Lithauei
Wij bevochten de gouwen
Van het brandend Belgium;
Bloed en regen van bloedstralen
Kwam uit de lichamen dalen
Van het Britsch Imperium,
Bij het lalla avond-gloeden
Paarsche bloed-zee kwam te vloeden
Over heuvel en vallei;
In de slingerende strengen
Der bloedvaten die zich mengen,
Wordt de aarde roode brei:
Want de bloed-zee is gekomen,
Wond en heuvel worden stroomen
En de bergen staan gelekt,
De oude aarde wordt verdronken,
De oude aarde ligt verstoken,
De oude aarde wordt verdrekt,
Scherming komt neergezonken
Op de velden, die vol stonken
Menschen ligt, gezand als kool;
Uit de velden gaat opstijgen
Een verpestend adem-hij!

Al uit rottende riool,
En uit d'aden zelve rijzen
Mischeboorten, die aanwijken,
Onttrekken van neveling;
Deze hullen zich in mantels,
Maken met hun voeten trantels,
Hun gestalten zijn gering,
En zij drijven zonder steun,
En hun monden geven kreunsel,
Doodse monden, stijf-blauw,
En zij drijven in on-waren,
Maken allerlei gebaren,
Alsof mond iets spreken wou:
Maar zij kunnen niet, zij spreken
Als doofstommen met het teeken,
Vingervlugge, in de lucht,
Buigen tot elkander, groeten
Met hun hoofden, want zij moeten
Spreken in een enello vlucht;
Van al wat zij wijzen henen
Op de gansche aarde, geens
Is er, die den tekst vertelt,
Want uit bloedig afgelukte
Membra, billend en verphikte,
Is hun lichaam saangesteld;
Weten niet meer, dat zij warren,
Eerlijds, Serven of Hongaren,
Wensens uit Croaten-land,
Bouwers van het groen Champagne
Inboorlingen van Germania
Of het witte Samarkand;
Bij het nevelig herleven
Alle taal is opgeheven,
En zij zien elkander aan;
Ieder is, wat allen waren:
Franzen, Duitschers en Bojaren
En nu zijn zij opgestaan.
Wat zij waren, is vergaten,
Weten niet meer, hoe zij hoeten,
Kennen nu geen vaderland,
Weten dit alleen te zeggen,
Dat zij Broeders waren, leggen
Op de schouders broederhand,
Kussen elkaar's vette lippen,
Hoffen droef de mantel-slippen;
Hun gebaar is een geschrei
En hun oogen gaan te wonen
En zij donkren langzaam henen
Naar der aarde roode brei,
Naar de groeven, naar de kuitlen,
Waar als doodsvijanden schuilen:
Mol en luis en tor en mier;
Naar de grebben, in de poelen,
Waar bij onrustig krioelen
Leven land- en waterdier;
Naar de vanzige loopperven,
Naar der aarde diepe naven,
Waar het beest het beest verslindt,
Naar de loensche gaten, stinkend,
Waar de grijze larve krinkend
Haar herrijzenis begint;
Naar de stijgende kolommen,
Van der aarde vochte kommen,
Waar het loofblad roltend ligt
En het diepgesloten koren
Wordt vernield en herboren,
Op te schieten naar het licht;
Naar d'oneindige mansaarde
In den moederschoot der aarde,
Haar looppad en weke schacht,
Waar de dieren dieren teelen
En den mensch geboorte wacht.....

A. VAN COLLE.

TWEDE KAMER.

Zitting van Woensdag 15 Nov.
Grondwetsherziening.

Zooda wij reeds verwaarden, is het amendement-Lohman, dat de invoering van meervoudig stemrecht mogelijk maken wilde, verworpen, en wel met 44-36 stemmen (links tegen rechts); het amendement-Troelstra werd aangenomen. In de discussie vond de heer de Savornin Lohman gelegenheid te wijzen op de overeenstemming van zijn amendement met het een omtrent het vrouwenkiesrecht wordt bepaald. De heer Troelstra ging op dat betoog echter wisselijk niet in.

Vervolgens werd het gisteren afgebroken debat over de evenredige vertegenwoordiging voortgezet. De bezwaren, gisteren door den heer van IJssinge tegen dit stelsel ontwikkeld, zijn voor een groot deel van theoretische aard. Deze christelijk-historische stellingen, die wij wezen er reeds eerder op, is een der zeer weinige Kamerleden, die zich nog de weelde van theoretische beschouwingen veroorlooft. Hij is een onderwetsch staatsman, conservatief in hart en nieren, en vindt 't vreemd, dat door de evenredige vertegenwoordiging feitelijk het partijwezen officieel wordt gesanctioneerd.

Maar de moderne politiek houden zich niet met die theoretische bespiegelingen niet op. De heer Rink, die in een uitvoerige rede den heer v. IJssinge beantwoordde, ging op de theorieën nauwelijks in; maar hij stond sterk in de aanwijzing van de onmiskenbare praktische voordelen van het stelsel. De voornaamste grond — theoretisch en praktisch — is voor den heer Rink deze, dat de evenredige vertegenwoordiging „het gezag“ van het parlement versterkt.

„Het wekt — zoo vond de heer Rink — de politieke leven op en daardoor wordt de oorzaak weggenomen, dat het in ons land op zoo menige plaats is ingedondeld.“

In bij herhaling betuigde de spreker, dat het gezag van het vertegenwoordigend lichaam er door wordt verhoogd. Dat is het, wat het imperialisme behoeft en verlangt: verhooging van het aanzien van het parlement in de ogen der massa, opdat al hare krachten in dienst van de imperialistische staat worden gesteld.

De heer Alberda, op zijn beurt, achtte

het grootste voordeel der evenredige vertegenwoordiging, dat zij de herstemmingen afschaft en dat zij „aldus de mogelijkheid opent tot het voeren van een meer principiële strijd“. Het was stellig zijn bedoeling Marxistisch hart, dat de verzuchting slaakte, dat men thans „het met de programma's op een accoordje moest gooien, schipperen moest met het programma, wil men niet allen kans op een goeden uitslag bederven“.

Het is er natuurlijk naar, wat men een „goeden uitslag“ noemt. Wie alleen oog heeft voor de vergrooing van de werkelijke macht van het proletariaat, door socialistischen strijd tegen het kapitalisme, die schijpt niet met programma's; die ziet den besten uitslag in de beginselvaste scholing der massa's. Maar in den heer Alberda's partij noemt men dat geen goeden uitslag; daar is het enige ideaal zooveel mogelijk zotelijk bijeen te scharen. Daar schijpt en schandelt men niet met programma's en beginselen. De politieke figuur van den heer Alberda, die beschermeling der Tweensche fabrikanten, is een levend getuigenis voor deze praktijk.

De heer Alberda heeft ons inmiddels verzekerd, dat zijn partij „vurig verlangt“ naar een principiële strijd, „van het begin tot het einde“. Nu zullen wij dus de revolutionaire politiek van de S. D. A. P. te zien krijgen.

Gelukkig zijn wij haast in den Sinterklaasid en kunnen wij zingen: vol verwachting kloopt ons hart...

Het eind van het lied was, dat professor Erdmanns zijn amendement introk en het artikel werd aangenomen.

Daarna sprak de heer Schaper een kort woordje over de Eerste Kamer. Wel verre van de Eerste Kamer af te schaffen, beoogen de regeringsvoorstellers dit lichaam nog eenigzins te versterken. Het protest van den heer Schaper had echter wel ongesproken kunnen blijven, daar hij eindigde met te zeggen, dat hij en zijn partij hun verzet zouden uitspreken tot „een volgende Grondwetsherziening“, — dat is misschien weer over 25 of 30 jaar!

Wij denken, dat de heer Alberda, die zooeven over het schipperen met partijprogramma's had gesproken, bij dit betoog van zijn partijgenoot Schaper, gemoedelijk zal hebben.

Eenheid der Revolutionairen bij de Verkiezingen.

In onze afdeling werd een voorstel verworpen, dat zoveel mogelijk samenwerking met allen bij het Rev. Com. aangesloten bij de Kamerverkiezingen wilde, niet alleen dus met de Chr. soc. Men meende, dat het in de praktijk toch op hetzelfde neerkwam. — Maar dit is toch nog zeer de vraag en in elk geval zou een dergelijke formulering praktische voordelen brengen.

M.i. moesten wij zelfs zooveel mogelijk het voorstel in de Rev. Comitees en de daarbij aangesloten organisaties aanhangig maken, om vanwege de komitees kandidaten te stellen, respectievelijk althans tot kandidaatstelling door de aparte organisatie in samenwerking met een eventueel bestaande afdeling van ons of de Chr. Soc. ter plaatse. En wil ook de hele organisatie niet, dan toch misschien een groep ervan of ook maar een enkeling. Althans dus na gezamenlijk overleg kandidaatstelling van een van ons of — een van hen. Want wij horen bijeen.

Bezwaar van onzen kant zullen de meesten wel niet hebben. Zoals b.v. v.w. enlangs schreef, de verkiezingstijd is maar een deel van de algemeene. Dat het op het ogenblik zo is, blijkt al uit de leuzen, die wij willen aanheffen: tegen honger en oorlog. Op het ogenblik althans gaat het dus om hetzelfde als in de dagelijkse strijd. Zouden we dan niet ook hierin samenwerken met dezelfde groepen, die geregeld onze verbonden zijn? — En in de toekomst? Zijn het niet juist wij, die er voortdurend op wijzen, dat deze oorlog geenszins „de laatste“ is en dat ook de economische ellende er niet blijvend minder op zal worden. Dat het imperialisme niet maar eers een poosje, maar blijvend alles oplokt voor zijn strijd en dus de arbeiders blijvende ellende wil brengen; dat deze hoogste vorm van kapitalistische concurrentiestrijd ook het geweldigste aanbod, en steeds geweldiger, tegen het belang van het proletariaat bij internationale samenwerking, dat juist deze laatste geweldige steiger van het kapitalistische strijd, deze laatste ontzettende dodendans van het nu waanzinnige oude productieselsel, de massa's de wil naar het nieuwe socialistische systeem zal op-

dringen? Daartegen en daarom begint 't nu te gaan. Onze leuzen zijn nu blijvend, zullen zich alleen nog verdedigen in den strijd, ook wel bij ons zelf.

En men weet dat ook onze nu syndicalistische makers die aanheffen en willen verdedigen. Wat onderscheidt ons dan principieel van hen? Dat zij het parlement niet als tribune willen gebruiken. Maar dat is geen motief om ons verder te laten verdere. We doen het dan ook niet in de dagelijkse strijd. Waarom dan bij de verkiezingen? Zover het niet hun schuld is, moeten althans wij proberen ook hier tot eenheid te komen. En waarin berust dan nog het „principiële verschil“? Zover hun inzicht nog niet klaar genoeg is, val het dat in den strijd wel worden — zoo moet het immers bij ons zelf ook gaan? En laten enigen maar zeggen: „de vrijen zijn principieel van ons verschillend in hun politiek, want ze zien het parlement niet als het centrum van de politieke macht der bourgeoisie en dus ook van den politieke strijd.“ Wij weten allen dat de machten beiderzijds nu buiten het parlement liggen, het bankkapitaal enerzijds, de arbeidersmassa anderzijds, dat het parlement slechts een middel is (maar een dat ook wij willen gebruiken, ter wekking der massa's), dat het overwinnende proletariaat metierlijk zelf wel zal zorgen door de vertegenwoordiging die het nodig heeft ter regeling van den arbeid. Althans wij weten ook dat hervormingen in ons belang slechts door onze eigen macht, het proletariaat zelf, kunnen worden afgedwongen, en dan zouden onze syndicalistische makers de vruchten van die overwinning toch evengoed willen binnenhalen als ze het als vertegenwoordigers in een loongeding doen. — Ook dat ze in algemeenheden zouden blijven steken geloven we niet. Zooda ze ook nu met de onzen de taktiek van de hersers nauwelijkt gadeslaan en ze op vergaderingen, enz. in details bekritiseren, om zo door de feiten van den dag de nog sluimerende arbeiders te doen wekken en de strijders te verzamelen, zo zullen ze het ook daar doen. En voorzover niet, dan blijft nog altijd hun negatieve houding een winst, zij 't, ook dan een kleinere,

voor het socialisme: tegen elke positieve houding van een heel- of half-bourgeois immers een bedreiging.

Onze pgn. zullen het wel willen. Maar heeft het prakties nut er in de praktijk mee te komen aanzetten? Dat het geen bezwaar zou hebben dit te doen blijkt b.v. hieruit, dat men van gene zijde ook indertijd in de S. A. V. met voorstellen kwam om de individuele dienstweigerrans te steunen, hoewel wij als partij het daarmee evenmin eens waren als zij het met deze taktische kwestie zijn. Maar, al was 't nu nog zo mooi, wat voor nut zou het voorstel hebben?

Om te beginnen bood het voorstellen zelf ons een krachtige gelegenheid, onze medestrijders in te lichten over onze oormerken in dezen en hen zelf tot discussie erover te wekken. Hebben de onzen niet indertijd net zoo in het N. V. V. gehandeld, waar zij, ook zelfs nadat het lichaam als geheel zijn medewerking aan de anti-duurre-beweging had geweigerd, toch nog als leden in hun organisaties daartoe opwekte? En wat zullen onze syndicalistische makers gaan zien? Zij zullen zien dat wij de parlementaire strijd niet als een aparte beschouwen, een jacht op zeis, waar achteraan we ook hen en anderen graag zouden willen hebben om onze partijmacht te versterken; maar dat we het in tegendeel voelen als een noodzakelijk onderdeel van den algemeenen strijd die ze zelf met ons mee voeren, en niet als partijzaak; dat onze partij een werktuig voor het socialisme wil zijn en is, geenszins omgekeerd de strijd wil om de partij. Zij zullen veel eerder inzien dat ze bij ons horen ook daarin, als wij hun zo tonen met hun te willen zijn, ook hierin. Zij doen ter versterking van het proletariaat wat de bourgeoisie zo vaak ter zijner verzwakking doet: het vertrouwen, n.l. voor dit strijdmiddel, winnen van deze arbeiders, door ze zelf tot medewerking te roepen. En al zullen ze niet allen welken, dan althans sommige groepen. En zelfs die gekant blijven tegen afvaardiging naar het parlement: zelfs de steevastste tegenstander daarvan (E. B.) moest in zijn aanvallen in de Tribune het gewicht van de verkiezingstijd voor de propaganda erkennen. Ook zelfs met die mensen is m.i. samenwerking ook in dezen tot zekere hoogte mogelijk. Zij zouden althans gezamenlijk vergaderingen kunnen beleggen, waarbij de beide sprekers toch in hun strijddres een lijn zouden volgen, maar alleen op dit speciale punt van taktiek twee tegenoverstaande inzichten zouden ontwikkelen. Het gehoor zou dus in elk geval een revol. soc. scholing krijgen, en over het parlementarisme althans nadenken, althans ook gedeeltelijk onze taktiek volgen, en anders — althans niet de bourgeoisie steunen!

En wat een bredere armslag zou het ons zelf bij de verkiezingen niet kunnen geven! Dordrecht heeft ons geleerd hoe wij, ook waar wij geen afdeling hebben, met succes kunnen optreden. In tal van streken waar wij niet zitten, maar wel vrije organisaties bestaan, werd de verkiezingstijd zo toch voor revolutionaire propaganda gebruikt op menige plaats althans deze strijdform zelf meegedragen, overal opgetrokken tegen de kapitalistische overheersing, de arbeiders wakker geschud en verzameld onder eigen „onafhankelijke“ van. En dan, een deel der vrijen die niet mee wil doen, onze propagandisten zouden die althans al voorbereid vinden, ze hadden de kwestie pas nog eens ernstig overdacht, zodat een discussie met de onzen dan veel meer nut heeft. En voor onze zwakke afdelingen, welk een steun is daar ieder die van begin af mee wil werken. En overal: onze mensen zijn dan niet meer het kleine troepje die het werk alleen moeten opknappen, mede voor die vrijen en anderen die toch wel met ons willen meegaan ook in deze kwestie.

En hoe anders voelen we ons! We zijn niet meer de aparten, die ons van onze medestrijders afzonderen om iet bijzonders te gaan doen, iets wat wij ook zoveel beter weten, wa worden niet als vreemden ontvangen die voor hun apart zaakje wat komen vingen. Want we weten dan dat we samenwerken met allen die zich niet onze taktiek konden verenigen, en ook die dat niet konden voelen daar niet als een hun vreemde partij komen, maar als hun, allen op dit punt een andere taktiek voor beter houdende, makers. Wij

zijn dan niet speciaal afgezonderd met de wel kleinburgerlijke groep van de bij het Rev. Com. aangesloten organisaties, de Christen-socialisten, wat bij menigen tot onjuiste beoordeling van onze politieke grondslag aanleiding geeft en zelfs sommige pgn. een weinige bedenkelijk schijnt voor ons principieel klassenstandpunt, maar we trekken de lijn waarlangs we met dezen samenstriden zoover mogelijk door, tot alle medestrijders in onze dagelijkse strijd, zover zij willen. Zo voelt dan ook iedereen dat de enige lijn voor ons, ook in de stembusstrijd is: de daadwerkelijkheid van de klassenstrijd, de aanval van het proletariaat op de imperialistische roofdelren, de tot daad wordende wil naar het Socialisme.

Anders.

Amerikaansche Brieven.

New-York, 15 Oct. 1916.

Opstand petroleumslaven.

Het is een onstelende ervaring, dat ik vrijwel iedere brief zou kunnen beginnen met de vermelding van een geval, waarbij de arbeiders in de uitveining van hun zoogenaamde grondwetlike rechten als vereniging, vergadering, staking, enz. door de moordenaarspolitie van de grootkapitalisten worden gewond of gedood.

Nu heeft zich het gebruikelijk drama weder op groote schaal afgespeeld te Bayonne, onder de rook van New-York, waar een paar duizend slaven van den petroleumkoning Rockefeller tot staking overgingen. Hoewel deze arbeiders, die tot de ongeschuolden behoorden, niet waren georganiseerd, werden toch door een commissie in allen vorm de eischen gesteld en eerst na weigering daarvan ging men tot staking over. Reeds voor het zoover was gekomen, had de maatschappij boven het gewone aantal gewapende wachters een groot aantal private politie-mannen laten „inzweren“ en kon men in de burgerlijke bladen lezen, dat dit aantal zoo groot was en de bewapening zoo prima, dat bicedvergieten als in dit voorjaar terzeldere plaatsen, zou worden voorkomen. Dit duistere beklacht heeft men dan zoo te verstaan, dat de kapitalisten-knechten zoo snel en moordend zullen optreden, dat er wel geen bloed zal vloeien van de dienaar van het kapitaal.

Reeds bijna onmiddellijk na het uitbreken van de staking had er dan ook reeds een boeiing plaats natuurlijk zoogenaamd uitgelokt door de arbeiders. De politie heeft zich daarbij goed verschanst in een baricade en doodde twee personen, terwijl dertig twintigal werden gewond, ongeacht kleinere kwetsuren. De politie had als gewoone lijk slechts enkele licht gewonden.

De woede van de arbeiders werd zoo groot, dat ze de politie uit de arbeiderswijken wisten te verdrijven en het staal, bezet, waar een tien met ondergrondse en nieuwe moordenaars zou aankomen. De spoorwegmaatschappij vond het dan ook geraden geen treinen meer te Bayonne te laten stoppen en de arbeiders waren gedurende 24 uren meester van het station.

Daarna was de politie versprekt en werd een ware drijfjacht gehouden. Niemand mocht zich op straat vertoanen of aan een venster en verscheidene salvo's werden afgegeven met als resultaat nog een paar doden waaronder een advocaat die niet de staking niets had te maken, vee gewonnen en nog groter aantal arrestaties. Alle huizen werden onderzocht en de politie had het speciaal gemunt op cafés waar arbeiders gewoon waren samen te komen. Niet minder dan dertien dergelijke inrichtingen werden door de politie totaal vernield. Alle voorraden, glaswerk, meubels, enz. werden stukgeslagen onder het voorwendsel dat niet voldaan was aan een zoo juist uitgevaardigde order tot sluiting van alle cafés. Op deze wijze wordt het recht van vergaderen ook voor de toekomst tijdelijk bezwaarlijk gemaakt. De caféhouder van een lokaal dat als hoofdkwartier van het stakingscomité werd aangemerkt, werd bovendien met eenige familieleden gevangen genomen, nadat al zijn hebben en houden was vernield.

Thans heerscht een zoodanig schrikbewind dat geen reuk uitging weer mogelijk is en zal men er ongetwijfeld in slagen de beweging wederom den kop in te drukken. En terwijl deze felle klassenstrijd in volen gang was en doden en gewonden de straten bedekten vaardigde de vakcentrale

van Samuel Gompers een officiële verklaring uit, dat zij de beweging niet kon steunen, omdat de heeren aroversteiders van de A. F. L. (Amerikaansche Identiteit van den arbeid) de methoden van de bekende, ongeorganiseerde arbeiders niet konden goedkeuren. Men moet namelijk weten dat deze staking uitging van de ongeschuolde arbeiders voornamelijk bestaande uit Hongaarsche, Italiaansche, Poolische en andere slecht betaalde en behandelde arbeiders, die over het algemeen nog geen Amerikaansche burgers zijn en door de gezeten Amerikaansche vakarbeiders als volsrekt minderwaardig worden beschouwd. De „blanke“ arbeiders, zoo noemen zich deze verwanten burgerlijke arbeiders ter onderscheiding van hun Italiaansche, Finsche en Russische „broeders“, die in dezelfde onderneming werken deden dan ook aan de beweging niet mee. Wel waren zij tijdelijk werkloos, omdat de werkplaatsen werden gesloten, maar zoodra de deuren weer open gingen melden zij zich onmiddellijk weer aan.

En tekenen weer is men verbaasd en in bewondering over den moed en solidariteit die de ongeschuolde arbeiders bezit in hun strijd tegen de overmachtige trust, waarbij ze telkens weer worden verlaten en verraden door hun „blanke“ medewerkers.

En wat hebben nu de Amerikaansche socialist en zeggen? Wat zegt b.v. de „Call“, het officiële dagblad van de partij. Geen woord van afkeuring natuurlijk tegen het verraderlijk in den steek laten door de A. F. L. Van de drijfjacht met ongeveer 300 zwaargewapende politiemannen, dood en verderf verspreidend in de arbeiderswijken wordt gezegd: „als het niet zoo tragisch was, had het veel van een „overa-klucht“. En na verklaard te hebben dat het beziend was de heldhaftigheid van de stakers in hun hopeloze zaak gade te slaan volgt dan een soort boetpredikatie als volgt: „Zij hebben nog niet ontdekt met welke wapens dit systeem kan worden overwonnen, zij hebben nog niet uitgevonden wat het Staatsbestuur eigenlijk beteekent, wat de vakbeweging eigenlijk beteekent en hoe te organiseren en de organisatie te behouden. Er is zoo verspreide lijk veel, dat deze arme arbeiders nog niet hebben uitgevonden, er is nog zoo veel, dat in hun vermoeide, ondoordringbare (heavy) hersenen moet worden gestampd. En men kan veilig voorspellen, dat, zoolang ze geen beter gebruik maken van hun hersenen... enz.“

Als men nu weet, dat deze arbeiders eenvoudig niet als burgers worden toegelaten, dat organisatie voor hen eenvoudig onmogelijk is door een meedoogenloos siel van terrorisme en spionage dat, als ze spontaan in verzet komen, het enige verzet dat voor hen mogelijk is, zij de ijzige onverschilligheid en het laffe verraad van hun mede-arbeiders tegenover zich vinden, dan moet men toch wel den treurigen moed bewonderen, waarmee een van de hoofdredacteuren van de „Call“ deze lieden durft hooren onder verwijzing naar het sembiel en de verouderde en volkomen verburgerlijke vormen van vakorganisatie.

Men ziet hier zoo duidelijk het uiteenvallen van de arbeidersklasse en hun socialistischen aanhang in twee deelen: één deel, dat zich krampachtig vastklampt aan enkele verkregen rechten en voordeelen, ook wanneer de rechten van hun betekenis steeds meer verliezen en de voordeelen tot nauwelijks zichtbare afmetingen krimpen, en één deel, dat niets heeft te verliezen dan ketenen en dat bereid is den zwaren strijd desnoods alleen te voeren en zich in dien strijd te vormen en te organiseren. Het zijn de vormen van strijd, die onder het Imperialisme tot de enig mogelijke worden, en die zich nog moeten ontwikkelen tot een werkelijk krachtig en bruikbaar wapen in den klassenstrijd. Maar ongetwijfeld zullen zeer velen, die nu verlaten neerzien op de gebrekkige methoden van de ongeorganiseerden, al zeer spoedig door de versnelde maatschappelijke ontwikkeling aan den lijve waarheden ondervinden, die nu, om met den „Call“-redacteur te spreken, niet in hun ondoordringbare hersenen kunnen worden gestampd.

Een gevoelige les wordt thans reeds ondervonden in de staking van de tram-beambten in New-York, waarop ik echter later terugkom, nadat deze strijd, welke eveneens is gericht tegen de groote eed-machten van Rockefeller en Morgan, al zijn beëindigd.

S. J. R.

FEUILLETON

OPSTANDING

door LEO TOLSTOI.

Naar de Fransche vertaling bewerkt door v. R. & R. J.

105)

— En wat voor voordeel zoudt gij 'dan daarin gevonden hebben?

— Dat zou rechtvaardig geweest zijn.

— Alsof de rechtvaardigheid van nu iets met die rechtvaardigheid te maken heeft, zeide Nekhludov.

— En welk ander doel geloof gij, dat ze dan heeft?

— Zij heeft tot enig doel een orde van zaken te handhaven, die gunstig is voor een zekere maatschappelijke klasse.

— Dat is iets nieuws voor mij, antwoordde glimlachend Ignatius Niforovitch. Dat is niet de rol, die men gewoonlijk aan de justitie toeschrijft!

— In theorie, neen; maar in de praktijk is het zoo, daar heb ik mezelf van kunnen overtuigen. Onze gerechtshoven dienen slechts om de maatschappij in haar tegenwoordigen staat te handhaven, en daarvan komt, dat zij overzeer hen vervolgen en straffen, die onder het algemeene peil zijn, als zij, die erboven zijn en de maatschappij tot hun peil trachten op te heffen.

— Ik mag u niet laten zeggen, dat de

magistraten menschen veroordeelen die boven het gewone peil zijn! De menschen, die wij veroordeelen, zijn voor het meermalen het schuim der maatschappij.

— En ik, ik ken hooven, die onvergelyklijk ver boven hun rechtters staan!

Maar Ignatius Niforovitch, als iemand, die niet gewoon is, zich het woord te laten ontnemen, ging voort met spreken, zonder naar Nekhludov te luisteren tot groote verontwaardiging van dezen.

— En dan mag ik u niet zoo min laten zeggen, ging hij voort, dat de rechtbanken ten doel hebben den tegenwoordigen staat van zaken te handhaven. De rechtbanken hebben een dubbel doel: ten eerste te verbeteren...

— Prachtig die verbetering, die het gevolg is van het gevangenisstelsel! riep Nekhludov uit.

— In de tweede plaats onschadelijk te maken die verdorven en verstormte wezens, die een bedreiging zijn voor het sociale leven.

— En ik zeg u, dat deze rechtbanken geen van beide deze doeleinden voldoen! Redelijke straffen zijn er slechts twee, de twee eenige die men vroeger bezigde: de zweep en de dood!

— Waarachtig, dat zou ik niet verwacht hebben, u te hooren zeggen?

— Maar natuurlijk! Een mensch pijn te laten lijden, om hem te beletten nogmaals een daad te begaan, waarmee hij die pijn verdient heeft, dat is redelijk; en een mensch het hoofd af te snijden, omdat hij gevaar-

lijk is voor andere menschen, dat heeft ook zin. Maar wat voor zin heeft het, zich van een mensch meester te maken, die reeds verdorven is door de luiheid en het slechte voorbeeld, hem in een gevangenis op te sluiten, waar luiheid voor hem een noodwendigheid wordt, en waar de slechte voorbeelden hem van alle kanten omringen? Of wat voor zin steekt er in hem op staatskosten te transporteren, ik heb hooren zeggen, dat het niet minder dan 500 roebel per hoofd kost, van gouvernement Irkoetsk, of dat van Koersk...

— Hetgeen niet verhindert, dat de lui bang zijn voor die reizen op kosten van den staat en dat wij zonder de gevangenis niet kampjes hier zouden zitten, zooda wij nu doen.

— Hetgeen niet verhindert, dat gij, met uw gevangenis, in 't geheel niet kunt bewaren, de samenleving te beschermen; want die lui, die ga in de gevangenis stopt, komen er vroeg of laat uit; en het stelsel, waaraan ge hen onderwerpt heeft slechts ten gevolge, hen nog gevaarlijker te maken.

— U wilt zeggen, dat ons strafstelsel dient verbeterd te worden?

— Wel zeker niet! dat zou modeloosz moeite zijn. Met de gevangenis te willen verbeteren, zou men nog meer geld verspillen, dan men tegenwoordig verspillt met het openbaar onderwijze te verbreiden, en het zouden alweer de arme drommel, zij, die het moesten betalen.

— Maar wat wilt u dan gedaan hebben?

— Ik heb gezien, hoe in het Hof van Assisen een substituit zijn best deed een ongeschuolden jongen veroordeeld te krijgen, die bij elk man van een weinig eerlijkheid, slechts medelijden zou opgewekt hebben.

— Ik zou het ambt niet uitoefenen, dat ik uitoefen, indien ik niet van de weltehoel ervan overtuigd was! antwoordde Ignatius Niforovitch en hij stond op.

Nekhludov moende iets onder, het lognet van zijn zwager te zien schitteren. M'n God, ik hoop, dat 't maar geen tranen zijn, dacht hij. Maar het waren werkelijk tranen, tranen van spijt en van vernedering.

Ignatius Niforovitch ging naar het raam, haalde zijn zakdoek te voorschijn, wischte zijn lognet af, en tegelijkertijd wischte hij zich de oogen af. Daarop ging hij op de divan zitten, stak een sigaar op, en zeide niets meer.

Dat men iedereen om hals brengt? Of wel dat men, gelijk het onlangs een uitstekend staatsman voorgesteld heeft, den misdadigers de ooken uitsleekt? vroeg Ignatius Niforovitch met een gedwongen glimlach.

— Dat zou wrede zijn maar dat zou tenminste zin hebben! Terwijl men thans doet, wrede is, en heelmaal geen zin heeft.

— Maar ik zelf maak deel uit van die rechtbanken, waarvan gij zoo spreekt! zeide Ignatius Niforovitch, bleek wordende.

— Dat, dat is uw zaak! Ik bepaal mij er toe, aan te wijzen, wat ik niet begrijp.

— Er zijn heel wat dingen, die gij niet begrijpt! zeide Ignatius Niforovitch met bevende stem.

— Ik heb gezien, hoe in het Hof van Assisen een substituit zijn best deed een ongeschuolden jongen veroordeeld te krijgen, die bij elk man van een weinig eerlijkheid, slechts medelijden zou opgewekt hebben.

— Ik zou het ambt niet uitoefenen, dat ik uitoefen, indien ik niet van de weltehoel ervan overtuigd was! antwoordde Ignatius Niforovitch en hij stond op.

Nekhludov moende iets onder, het lognet van zijn zwager te zien schitteren. M'n God, ik hoop, dat 't maar geen tranen zijn, dacht hij. Maar het waren werkelijk tranen, tranen van spijt en van vernedering.

Ignatius Niforovitch ging naar het raam, haalde zijn zakdoek te voorschijn, wischte zijn lognet af, en tegelijkertijd wischte hij zich de oogen af. Daarop ging hij op de divan zitten, stak een sigaar op, en zeide niets meer.

Nekhludov voelde zich geheel droevig; beschamde hij de gedachte, dat hij zijn zwager en zuster zoo had gekwetst, en nog des te meer, omdat hij wist, dat hij, daar hij den volgende morgen vertrok, geen gelegenheid meer zou hebben hen nog eens te zien. Hij nam afscheid van hen na eenige alledaagsche woorden en ging naar huis.

— Wat ik gezegd heb, is onschuldig, zeide hij in zichzelf, maar in later geval had ik zóó niet tot hem moeten spreken. Bepaald, de verandering, die in mij heeft plaats gehad is nog niet zeer diep, dat ik me zoo heb kunnen opwinden en Ignatius zoo wonden, en zooveel verdriet doen aan m'n arme Natal!

IX.

Het konvool van ballingen moest den volgende dag om drie uur van het station vertrekken. Nekhludov beloofde zich zelf 's middags voor de gevangenis te zijn, om het te zien uitgaan, en te vergezellen tot aan de spoor.

Terwijl hij zijn papieren schikte, alvorens naar het te gaan, kreeg hij zijn dagboek in handen, en hij kon niet nalaten, de laatste „innen er van over te lezen.

(Wordt vervolgd)

DE OORLOG

Laatste Oorlogsnieuws.

Uit Petersburg wordt aan de Franse bladen gemeld, dat bijna alle Russische strijdtroepen van het Kaukasische front naar het Roemeensche front zijn gebracht.

De Russische Rietj meldt de oproeping van alle Russische lichteinfanterie tot en met de in 1886 geboren.

De Engelsen veroverden aan de Strooma Barakli Dzema.

De Roemenen zijn uit Tergun Jiu teruggetrokken.

De Oostenrijkers behielden kleine voordeelen bij San Marco ten O. van Görz.

Het Engelsche a.s. „Trevanick“, het Deensche a.s. „Thoresen“ en de Engelsche schoener „Earl Kitchener“, zijn getorpedeerd.

Een vertegenwoordiger van het Roemeensche hoofdkwartier is in Londen aangekomen.

De Franse vlieger Beauchamps vloog van de streek van de Somme tot München, wierp daar bommen en bereikte over de Alpen heen Venetië.

Niets te halen.

De „Agence des Balkans“ meldt uit Boekarest, dat al de graanvoorraden van het district Constantza bij de nadering van de Bulgaarsche troepen op wagons en in sloepen geladen konden worden en in veiligheid gebracht. De Duitschers hebben geen korrel graan in de stad gevonden.

De weggevoerde Oost-Prusen naar huis terug.

De Oost-Prusen burgers, die na de Russische aanval zijn medegenomen naar Rusland, mogen weer voor een deel naar Duitsland terugkeeren. De mannen tusschen 17 en 50 jaar, die dienstplichtig zijn, echter niet.

Uit dit bericht blijkt, dat ook de goederen, als zij kunnen, schadeloos plegen van wegvoering der bevolking uit bezet gebied.

Fransche-Russische troepen op 6 K.M. van Monastir.

Het Fransche communicé meldt: Op 17 Strooma-front namen de Engelsen, na een schitterend gevecht, het dorp Kararaska op den Oostelijken oever van het Tachinomeer. De Bulgaren trokken op den linker-oever van de Nihor-beek terug.

Op het Terna-front duurde het offensief der geallieerden, in weerwil van regen en wind, zeggende voort.

In de bocht der rivier was de slag uiterst verwoed. Hevige Duitsch-Bulgaarsche tegenaanval, in den nacht van 14 op 15 November ondernomen, slaagden er op geen enkel punt in onze opmarsch tot staan te brengen en waren moordend voor den vijand. Verhonderd Duitse gevangenen bleven in handen der geallieerden. Ten Noorden van Tepavei rukten de Fransche-Servische troepen, hun succes voortzetten, naar Jaralok op.

Ten Westen van de Tserna ontbrak de vijand de hoofdstellingen, die hij eerst maanden versterkt had. De Fransche-Russische troepen bereikten den vijand in de streek ten Noorden van Keshi achtervolgend, den rechteroever van de Viro-rivier, zwaaiende ten Zuiden van Monastir. De troepen der geallieerden hebben de dorpen Zabiani, Porodin en Velusina bezet.

Een Posthuma gezocht voor Engeland.

Volgens een officiële statistiek is 81 % der gemiddelde stijging. Suiker is 171 % in prijs gestegen, visch 157 %, eieren 139 %, aardappelen 123 %. De gemiddelde prijsstijging van binnenlandsch vleesch bedroeg 71 %; van geïmporteerd vleesch is zij grooter, maar dit was vroeger ook al heel goedkoop. Verder is de prijs van brood met 69 % gestegen, die van boter met 60 %, van kaas met 56 %, van ham met 56 % en van melk met 53 %. Er worden nu allerlei maatregelen overwogen voor een betere regeling van den levensmiddelenaanvoer en der prijzen. Daarvoor zal een levensmiddelcontroleur worden benoemd. Deze functie, zoo betogen de bladen, vereischt iemand, die behalve zakenkennis, een sterke, onafhankelijke geest bezit en zich niet laat beïnvloeden door zekere particuliere belangengroepen, die meer om hun eigen beurs dan om het welzijn van de natie denken. Iemand dus zoals onze Posthuma. Als we die eens overleden?

Amerikaansche schip getorpedeerd.

Een Amerikaansche a.s. „Columbian“ is door een Duitse duikboot in den grond geboord. Het had een bemanning van 50 koppen en 63 passagiers, allen Amerikanen aan boord. Het schip was den 15en October met 1500 paarden en een lading staal uit Boston naar St. Nazaire vertrokken en had daar de paarden en een deel van de andere lading gelost. Van St. Nazaire was het 2en November naar Genua in zee gestoken.

Civiele dienstplicht in Duitsland.

Over den inhoud van het ontwerp komt al een en ander los. De nieuwe wet neemt een algemeen staatsburgerlijken plicht aan om werkzaam te zijn in dienst der oorlogvoering en der oorlogshuishouding. Deze plicht geldt voor alle niet voor de militaire dienst opgeroepen, die lichteinfanterie en gezondheid tot vervulling in staat zijn. Een leeftijdsgrens is nog niet nauwkeurig bepaald. Men kan echter aannemen, dat naar beneden 16 of 17, naar boven 55 of 60 jaar als grens zal worden aangenomen. Klasseonderscheid zal niet worden gemaakt. Niettemin zal bij het opdragen van werkzaamheden zoveel mogelijk rekening worden gehouden met familieomstandigheden, woonplaats, gezondheid, arbeidsvermogen, met de tot dusver verrichte werkzaamheid en zoveel mogelijk ook met de tot dusver genoten inkomsten.

Dwang komt alleen als laatste middel aan de orde. Men verwacht dat zij, die thans niets omhanden hebben, zoodaerme verrichtingen van werkzaamheden, die niet als vaderlandsche hulpdienst worden erkend, bij de afkondiging van de wet zich eigenaardig bewegen een passende bezigheid zullen zoeken. Laten zij dit na, dan ontvangen zij daartoe een oproeping en eerst na zekeren termijn wordt dwang geëfend. Hun wordt dan eenvoudig werkzaamheid opgedragen.

Als vaderlandsche hulpdienst zal elke werkzaamheid gelden, die voor de oorlogvoering of de voorziening in de werkelijke noodzakelijke behoeften van het land onmiddellijk of middellang van belang is. Op den voorgrond staan de oorlogsinijverheid en de voorziening in de eerste volkebehoefden. Toldusver in 't land zelf onontbeerlijke personen zullen hierdoor vrijkomen voor dienst aan het front of in de etappegebieden.

Alles zal geschieden om te voorkomen, dat door deze nieuwe arbeidsverdeling de loonen worden gedrukt.

De „Deutschland“.

Telegrammen uit New London (Connecticut) melden, dat de handelsduikboot „Deutschland“ vrijdagmorgen vroeg vertrokken is. Een paar uur later keerde zij alweer terug; zij was in botsing geweest met een der sleepboten, die haar escorteerden.

De wegvoeringen uit België duren voort.

Ondanks het protest der bisschoppen, naar de „Tel.“ verneemt, de Duitschers druk voort met het deporteren van Belgische burgers. Nu zijn ze bezig vooral ook de spoorwegarbeiders op te lichten. Men schat het aantal van deze werklieden in België nog op 65.000. Tot nu toe hebben ze hardnekkig geweigerd hun werk aan de spoorwegen te hervatten. Ze worden nu bij hoopen aangehouden. Voordurend passeeren er in 't grensstation Welkenraedt dagelijks treinen met burgers, gemiddeld vijf treinen per dag. Er zijn er bij, die uit 30 tot 40 wagons bestaan, alle volgepropt; twee locomotieven trekken ze voort. In die wagons bevinden zich zoowel advocaten, priesters, onderwijzers als landbouwers, vakmannen, dagloners etc. Langs de lijn der Vestre vindt men veel uit die treinen geworpen briefjes met aanduidingen als volgt: „Ik ben van de straat opgepikt. Meld mijn vrouw, dat ik naar Duitsland vervoerd ben“, of „Ik heb honger, maar ik werk niet voor hen“. Te Welkenraedt zelf roepen de gevangenen tot de burgers, die uit 't dorp komen kijken: „Werk niet voor hen! Vlucht nog! 't Is voor u nog tijd. In Henegouwen houdt men drijfjachten.“

Zulke mededeelingen hoort men uit de goederen- en vee- of personenwagons, die de Belgen wegvoeren, maar ook klinken in Belgische volkslied, de „Vlaamsche Leeuw“ en de „Marsellaise“.

De eerste treinen met civielen vertrokken België op 27 October. Van de bestemming dezer gevangenen is nog niets bekend.

Wie van de Belgische burgers op de eerste aanmaning zich niet aanmeldt en dus gehaald moet worden, krijgt eerst nog een streng straf: hechtenis met onvoldoende voeding.

Niet alleen in Henegouwen, ook te Nyvel (Brabant) heeft men burgers, waarbij veel vaders van gezinnen, opgepikt, zonder laan den tijd te gunnen thuis te melden, dat ze moesten vertrekken. Men weet, dat soms de burgers voortaf een lichte keuring ondergaan. Slechts weinig worden er afgekeurd; toch gebeurt dit. Te Antwerpen liet men een groep dezer afgekeurden twee dagen zonder voedsel opgesloten.

Wonderen ter vernietiging.

De verovering van St. Pierre Divion heeft een nieuw oorlogswonder ontsluit, zoo wordt uit Frankrijk geschreven aan de „Tel.“. Langs de Aisne zijn ondergrondse werken van een merkwaardige uitgestrektheid aangelegd.

Men kan een derde van een mijl in een tunnel afleggen, zonder dat men dan nog weet hoever die tunnel zich uitstrekt. De tunnels zijn zeven voet hoog en zes voet breed en leiden naar kamers of rookkasten achter elander, waarvan vele gemeubeld en zelfs behangen zijn. Zij zijn voorzien van elektrisch licht. Van de tunnel uit leiden vier uitgangen naar den oever der rivier, terwijl aan de andere zijde een aantal trappen zijn, die naar de Duitse loopgraven leiden of liever naar de loopgraven die den Duitschers tot dusver toebehoorden. Deze ondergrondse stad wordt gebruikt als goederenmagazijn en verbindingskanaal. Men vindt er alle voorraden van alle soorten wapenen. Men vindt er middelen om in den kortst mogelijken tijd naar boven te komen, loopgraafmoulinen en machinegeweren, die direct in werking gesteld kunnen worden op het oogenblik, dat de artillerie-aanval ophoudt en de infanterie het werk voort moet zetten.

Het is wonderlijk, dat deze plaats ooit veroverd is. Zij schijnt onneembaar voor gewoen oorlogsmateriaal, doch onze mannen kwamen zoo onverwacht in de Duitse stellingen, dat de Duitschers zelfs niet den tijd hadden hunne wapenen boven den grond te brengen, of in hun schuilplaats te kruipen. — Toen de loopgraven bezet waren, de mannen er in zich hadden overgegeven en de plaats zelf aan alle zijden bezet was gaf de bezetting van de tunnels, zich spoedig over.

De aanval op Saint Pierre Divion was zoo zorgvuldig voorbereid, dat de aanvallers minder tegenstand dan gewoonlijk ondervonden van de Duitse machinegeweer-afdelingen. Zij hadden echter wel een groot aantal verdiepters te bestrijden. — Tijdens den aanval hadden de Duitse stellingen toen een dubbele bezetting, maar deze viel geen ander lot ten deel, dan wanneer het een enkele bezetting was geweest.

GEMENSDE BERICHTEN.

Transportcrisis in Frankrijk.

Bij de behandeling van de transportcrisis in de Fransche Kamer is van regeringswege meegedeeld, dat zich een tiende deel van het roterend materieel der Fransche spoorwegen in handen der Duitschers bevindt.

Het vervoerwezen in Frankrijk zal nu geheel onder leiding komen van den expoorwegdirecteur Clavelle.

Niet Entente-gezind.

Naar uit Athene gemeld wordt, heeft de vergadering van professoren der universiteit met 7 stemmen tegen één, den heer George Skreit, den bekenden Germanophil, aangewezen voor de betrekking van hoogleraar in het internationaal recht aan de universiteit te Athene.

Het ondervoede Duitsland.

Hindenburg heeft, aldus bericht de „Vorwärts“, dezer dagen in een brief aan den rijkskanselier den nadruk gelegd op het groote gewicht van een krachtige voeding

van werklieden in de nijverheid. Hij zegt, dat blijkens door hem ontvangen berichten vooral de voorziening van vet in de nijverheidsdistricten veel te wenschen laat en dat men in de streken, die van landbouw en veeteelt leven, niet voldoende van dezen misstand op de hoogte schijnt te zijn. Van verbetering door staatsdwang verwacht de opperbevelhebber niet veel, wel echter van een groot opgezette propaganda door de leidende mannen op het platteland.

Hindenburg verzoekt den rijkskanselier alle bonderegeeringen, provinciale en gemeentebesturen op den ernst van den toestand te wijzen en zo op te wekken, die krachtige voeding van de werklieden in de oorlogsinijverheid met alle middelen te bevorderen. Doortastende mannen van alle partijen dienen als leiders van het volk op te treden en den furor tentonius bij boeren, arbeiders in de nijverheid, zoowel als bij stedelingen wakker te roepen.

Zwitserland en de geallieerden.

Het „Journal de Geneve“ verneemt aangaande de nota der geallieerden aan Zwitserland, dat daarin een gedeeltelijke herziening is gevraagd van de conventie van 22 Oct. 1915, naar zij niet wilden dat Duitschland zou ontvangen wat het zelf weigert en nieuwe economische besprekingen tusschen Bern en Berlijn afwachten. De bedoelingen der geallieerden blijken duidelijk, daar in de nota verklaard wordt, dat zij vervallen zal als Duitschland van eenige zijner eischen afziet.

Men verlangt niet zoodaerme een beperking der vroegere overeenkomst als wel een verzachting van die tusschen Duitschland en Zwitserland. De nota der Entente is niet gemaakt om het economisch bestaan van Zwitserland gemakkelijker te maken, maar zij kan leeuwengerechten, dat onze economische toestand tegenover alle oorlogsvrienden gewijzigd en op meer normalen grondslag gevestigd wordt. Men moet thans verlangen dat Zwitserland zich zal veroorlooven van belemmeringen, die zijn veroorzaakt in de ontwikkeling van zijn handel en industrie.

De voorlopige hechtenis in Duitsland.

De „Vorwärts“ publiceert een decreet van het departement van oorlog d.d. 22 Juli 1916, in verband met de voorlopige hechtenis. Hierin wordt gezegd, dat slechts die personen in voorlopige hechtenis mogen worden gehouden, die inderdaad een gevaar voor de openbare veiligheid vormen. Door verhoor moet den gearresteerden gelegenheid worden gegeven, de op hen rustende verdenking weg te nemen. De reden van hun arrestatie moet hen worden medegedeeld en alle onnodige hardheid vermeden worden, zulks met het oog op aanspreken, die na den oorlog, op grond van de voorlopige hechtenis kunnen worden gemaakt. In ieder geval mag de voorlopige hechtenis geen straf zijn daar dit in strijd is met de wet.

De „Vorwärts“ wijst er op, dat hoewel deze bepalingen in Juli uitgevaardigd zijn, na dien tijd nog talrijke, hiermee strijdige gevallen zijn voorgekomen, zoals in de zitting van den Rijksdag gebleken is.

Het had hoort daarop, dat de regering, aangezien decreten niet blijken te helpen, zich zal schikken naar den wensch van den Rijksdag, die voorlopige hechtenis slechts gemotiveerd acht, wanneer er gevaar voor de veiligheid van het Rijk bestaat.

De toestand in Mexico.

De Fransche bladen houden een gewapend tusschenkomst van de Vereenigde Staten tegen de vereenigde legers van de drie Mexicaansche generaals Diaz, Zapala en Robet voor onvermijdelijk. Deze 3 generaals, die aanhangers zijn van Villa, beschikken over minstens 43.000 goed gewapende soldaten. De bevelhebber van de stad Juarez is bereid, de stad aan de troepen van Villa over te geven. Het garnizoen van de hoofdstad Mexico is in twijfel, wat het moet doen. Carranza heeft zich verschanst te Queretaro.

Aan de „Frankl. Zeitung“ wordt uit New-York gemeld, dat volgens berichten uit El Paso, Zapala met 25.000 man, Robet met 12.000 man en Felix Diaz met 6000 man vereenigd op de stad Mexico aanrukken. Carranza en generaal Obregon trokken terug naar Queretaro. Chihuahua is in een stormaanval genomen, nadat de troepen van Carranza door die van Villa in de nabijheid van Chihuahua in een hinderlaag gelokt en geheel vernietigd waren. Het garnizoen van Chihuahua heeft zich thans bij Villa aangesloten. De vreemdelingen zijn gevlucht. De stad Juarez wordt thans ernstig bedreigd en de bevolking lijdt honger. — Diaz bedreigt, na de inname van Rincon en Antonio de la stad Rincon, het kruispunt van de Mexicaansche spoorwegen en de Noord-Amerikaansche sporen.

Nederland en de Oorlog.

Aankoop van distributiewerpen en stamboonen.

Onder toezicht van de Rijkscommissie van Toezicht op de Peulvruchtenvereeniging is door de minister van Landbouw aan deze vereniging opgedragen door tusschenkomst van de leden der Vereniging van Handelaren in Peulvruchten voor rekening van het Rijk de voor de distributie benodigde groene erwten en bruine stamboonen aan te koop.

Door het Suez-kanaal.

De eerste booten van de maatschappij „Nederland“, die door het Suez-kanaal zullen varen, zullen zijn: de „Vondel“, die van Batavia vertrekt op 15 dezer, en de „Rembrandt“, die van Amsterdam op 1 December vertrekt, en van den Rotterdammer Lloyd: de „Kawi“, die 17 dezer van Rotterdam, en de „Ophir“, die 6 December van Batavia vertrekt.

De glasindustrie in Zuid-Limburg.

Nader vernemen wij, dat de slappe in dit bedrijf steeds grooter afmetingen aanneemt. Weder zijn een 50-tal arbeiders aan de „Stella“ ontslagen terwijl binnenkort zeer waarschijnlijk hetzelfde lot den arbeiders der „Sphinx“ treffen zal.

Uit de Vakbeweging.

BINNENLAND.

Het conflict aan de Westergasfabriek. Het dubbele nr. van „De Gaswerker“ (propagandistisch orgaan van de gaswer-

kersvereniging „Verbetering zij' ons streven“) van deze week, is geheel gewijd aan het conflict aan de Westergasfabriek. Het bevat het rapport van het bestuur der organisatie inzake de kwestie, (als antwoord op het rapport van den fabrieksdirecteur) met alle te dezer zake met de autoriteiten gevoerde correspondentie; verder de uitspraak van het scheidsrecht met de overwegingen.

Uit de Typografenwereld.

Het „Grafisch Weekblad“ weet te berichten dat de onderhandelingen tusschen de patroons en de Hoofdbesturen der verschillende arbeidersorganisaties, zoover gevordert zijn, dat van een eind-ontwerp gesproken kan worden.

Voor de arbeiders weliswaar een nager eind-ontwerp.

De arbeidduur blijft bepaald op 9½ uur per dag of 57 uur per week. (In het Concept-Contract, dat de A.N.T.B. de patroons voorlegde was sprake van een 9-urigen werkdag, maar wegens de buitengewone toestand was het bondsbestuur zoo vriendelijk dat maar al direct terug te nemen).

Het loon in 't ad'm wordt gebracht van f 15.39 op f 18.24 bij een 9½-urige arbeidduur. De elsch was van f 15.39 op f 18.90 bij een 9-urigen arbeidduur.

Verder zijn er nog andere bepalingen, die den toestand zooda hij nu is zoo laten of iets verbeteren.

Tot het publiceren van deze bepalingen zou men zeker niet zijn overgegaan, wanneer niet van verschillende kanten uit de A.N.T.B. stemmen waren opgegaan om niet zoo geheimzinnig te zijn tegenover de leden.

Da redactie geeft aan zoon „nieuwsgierig“ lid het volgende antwoord:

„Maar is het bevredigen van nieuwsgierigheid nu de moeite en de kosten daarvan verboden waard? Als de patroons den 29en November het concept verwerpen, is 't uit en zou de gehele verspreiding (van een nieuw concept, 't) nutteloos zijn geweest. Daarnaast komt, dat waarschijnlijk allerlei minder aangename en absoluut geveloos opmerkingen zouden worden gemaakt, daar de meeste menschen zich geen denkbeeld kunnen vormen van het wezen eener onderhandelings-commissie en zich voorstellen dat men telkens maar weer met dezelfde wenschen naar voren kan komen. Men dient dus wel te weten, dat in het thans samengestelde niets meer gewijzigd kan worden. Nemen de bazen het aan, dan krijgen men het in optima-forma te beoordeelen, d.w.z. niet om er iets nog in te veranderen, doch om aan te nemen of te verwerpen.“

Deze lange aanhaling is noodig om duidelijk te laten zien hoe weinig men als lid te zeggen heeft. Het staat er duidelijk en is me minder woorden te zeggen: jelt bent wel nieuwsgierig, eufim, maar denk er om er kan toch niets aan veranderd worden. Men stelt de leden eenvoudig voor een fait-accompli. Voor en alser er van strijd sprake is, laat men de verkort van de arbeidsdag al vallen, notabene zonder de leden er over te laten beslissen. Men ziet: de A.N.T.B. is precies als de rest. Zoo veel mogelijk strijd ontwijken. O.T.

Federatie van Gemeente-werklieden.

De jaarvergadering van den Nederland-schen Federatie van Gemeente-werklieden, afd. Amsterdam, zal worden gehouden op Dinsdag 21 November, 's avonds om 8 uur en Woensdag 22 Nov. van 9-1 en 2-6 uur, zoo noodig ook des avonds.

De beschrijvingsbrief behelst o.a. de volgende voorstellen:

De jaarvergadering besluit, een gesalarieerd Secretaris aan te stellen. (Inge-diend door de afdelingen Technische Tram „E. O. O.“, Rijdsen personeel „O. B.“, Electriciteitswerken „Vooruit“, Handelsin-richtingen „D. E. S.“ en het Plaatselijk Federatiebestuur).

De jaarvergadering spreekt zich uit voor het onderbrengen van Landelijk en Plaatselijk Secretariaat in één gebouw, met ieder een afzonderlijk kantoor. (Inge-diend door het Plaatselijk Federatiebestuur en de afd. Technische Tram „E. O. O.“)

De jaarvergadering drage het bestuur op, meer en intensiever de propagandist te hand te nemen. (Inge-diend door de afd. Techn. Tram „E. O. O.“)

De jaarvergadering drage het bestuur op te ageren voor het verkrijgen van vrije gemeenschappelijke hulp voor de gemeentewerklieden. (Inge-diend door de afd. Technische Tram „E. O. O.“)

De jaarvergadering drage het bestuur op te ageren voor verrijfing van artikel 35 (1) uit het W.R. (Inge-diend door de afd. Reiniging „N. L.“)

De jaarvergadering drage het bestuur op te ageren voor een verkiezing van het Scheidsrecht. (Inge-diend door de afdeling Reiniging „N. L.“, Handelsinrichtingen „D. E. S.“ en Electriciteitswerken „Vooruit“)

De jaarvergadering drage het bestuur op te ageren voor het in eigen beheer door de Gemeente uitvoeren van 't schoonhouden der gemeentegebouwen en scholen. (Inge-diend door de afdeling „Schoonmaakers“)

De jaarvergadering besluit, dat de Plaatselijke Federatie zich aansluit bij het Pl. Arbeids-Secretariaat.

De jaarvergadering spreekt zich in principe uit voor nauwere aansluiting met de overige syndicalistische arbeiders in Amsterdam en draagt het Plaatselijk Bestuur op met de overige deelen der syndicalistische vakbeweging in Amsterdam een regeling te treffen, waardoor alle vakvereenigingen, die op dit standpunt staan, zich concentreren in plaatselijke bedrijfsfederaties, welke te zamen vormen een algemeen plaatselijke centrale van de syndicalistische vakbeweging. (Inge-diend door het Pl. Federatiebestuur).

Vrouwen kiesbaar voor de Kamers.

De Tweede Kamer heeft Dinsdag met 69 tegen 15 stemmen beslist, dat ook vrouwen kiesbaar zullen zijn tot lid van de Staten-Generaal.

Lichting 1903 met klein verlof.

Op 1 December 1916 zullen de dienst-plichtige onderofficieren, korporals en manschappen, behoorende tot de lichting 1908 der bereiden wapens, het korps pantserfort-arillerie en het korps torpedisten in het genot van onbetaald (klein) verlof worden gesteld.

Kamerleden in commissies.

Minister Posthuma, zoo meldt de „Tel.“, gaat voort met de tweede Kamerfractie in

den commissarissen „put“ te werken, waarin de heeren zich met klinkende presentie-munt laten loeken, om — met meer kennis van zaken kritiek te kunnen uitspreken! Thans is het 't Tweede Kamerlid, de heer F. W. N. Hugenholz, die voor de verleding is bezweken. Hij zal in vleesch doen.

Adres der Vrije Vrouwen.

Door de Vrije Vrouwenvereeniging te Amsterdam is aan de Tweede Kamer een adres gezonden, waarin zij verzoekt de voorgestelde herziening der grondwet niet aan te nemen.

De officierssabel tegen de burgerij.

Donderdagmiddag passeerde de landbouwer Boon, uit de Bergermeer, in kalme gang rechtshoudende, aan het Schiarlo, te Alkmaar, een uitrukken troep. Een jong officier bracht hem onder de woorden: „Je mag een uitrukken troep niet passen“ een zoodanigen slag met de sabel toe, dat de landman hevig boven het oog bloedde en zich genoodzaakt zag zich door een geneesheer te laten verbinden.

Een aanklacht is bij de politie ingediend. Het publiek toonde zich zeer verontwaardigd.

„Ziet zijn“.

Onder dit opschrift schrijft J. H. Speenhoff het volgende aan de „Telegraaf“: Gisteren vertrokken we kwart voor zes van Arnhem, kwamen onbescheidend te Utrecht aan en bleven goedsmonds in den trein zitten om Amsterdam te bereiken nog voor den nacht.

Bi Aboude was de boel in de war en in Utrecht was men daar natuurlijk van op de hoogte. Toch liet men ons in den trein hangen, ofschoon men er half verzekerd van was dat we veel narigheid zouden hebben te slikken. In plaats van ons te waarschuwen, en in de gelegenheid te stellen over Leiden—Haarlem te reizen, werd er niets gezegd en sukkelden we naar Aboude, waar we een uur of vier bleven staan.

Telegraferen mocht daar niet van den chef.

In ons geval, het publiek in het Centre-Theatre van ons wegblijven verwittigen, zing dus ook niet.

Sloot: Volgens artikel zooveel: „zoet zijn“ en zelf de schade betalen die wetens de S.S. ons aandoet.

Het gevaarlijke militarisme.

Nog steeds wordt allereers in het land geknagd over het weest rijden van militaire auto's en motorfietsen. En nu is wederom op den Walldijk te Vuren de echt-gemoeds van den heer L. d. O., door een militair vrachtauto aangereden, waarbij zij belangrijke kneuzingen bekwaam.

Uitsparing van werklieven.

Het Tweede Kamerlid Kleereker heeft de volgende vraag tot den minister van Waterstaat gericht:

Is de minister van Waterstaat bereid mede te deelen, welke voorzorgen zijn getroffen om te voorkomen, dat de nauwere samenwerking tusschen de Maatschappij tot Exploitatie van S.S. en van de H. S. M. door ontslag van personeel tot nadeel der belanghebbenden zou strekken?

Arbeidsbeurzen.

Vanwege het bestuur der Vereeniging van Nederl. Arbeidsbeurzen is uitgezonden een algemeen vergadering, te houden te Utrecht op Vrijdag 24 dezer, ter behandeling van de volgende agenda:

1o. Op welke wijze moet de voorlopige regeling van de nationale arbeidsbemiddeling voor het hotel, restaurant en koffiehuishouding worden omgezet in een definitieve regeling?

2o. Arbeidsbemiddeling voor handelsreizigers.

3o. Hoe wordt de arbeidsbemiddeling voor de binnenlandsche vaart het best georganiseerd?

4o. De oprichting van fondsen in verband met reiskosten van arbeiders, die zich verplaatsen.

5o. De wenselijkheid om in de jaarvergadering der beurzen verschillende punten op uniforme wijze te doen behandelen.

6o. De wenselijkheid om, voortvrijd te verkrijgen ter zake van de briefwisseling tusschen de district-arbeidsbeurzen onderling en tusschen de correspondenten onderling.

Zuiderzee-Visscherijraad.

De Raad vergaderde op 10 November j.l. te Enkhuizen onder voorzitterschap van den inspecteur der visscherijen in het 2e en 3e district.

Aan de orde was het beramen van maatregelen tegen de voor de visscherij nadeelgevoel van de groote uitbreiding van de wonderkultivisscherij, als gevolg van de zeer hooge spiering en nestrijzen. Vele visschers, die de kultivisscherij hadden opgegeven of die najaar anders met andere vischvissen zoude hebben gevischt, hebben den wonderkultivisscherij in gebruik genomen, terwijl vele duarskultivisschers hun kuilt in een wonderkultivisscherij gewijzigd.

De Raad adviseerde tot aanvulling van het Zuiderzeevisscherij-reglement zooda die door den voorzitter was voorgenoemd, n.l. door in het reglement een maat op haring en spiering te stellen van resp. 13 en 10 c.M. (resp. 12 en 9 c.M. gepikt) en ten einde aan de daar uit voortvrijdende moeilijkheden tegengest te komen, den inspecteur de bevoegdheid te geven, om ontheffing te verleen van het voorschrift, dat de ondermaatsche visschen onmiddellijk moeten worden vrijgelaten en om te vergunnen, dat zij als aas en als voeder voor pluimvee mogen worden gebezigd. Op deze wijze zou de toestand, welke tot voor kort bestond, gehandhaafd kunnen blijven, maar tegengegaan worden, dat de jonge vischjes dezer soorten aan visch-meelfabrieken worden geleverd, uitgevoerd worden voor de margarinefabrieken, als mest gebezigd worden, geconserveerd en als Noorsche ansjovis of andere benaming in den handel worden gebracht.

Geadviseerd werd om niet voor te schrijven, dat het visschen met den kuilt aan een schriftelijke vergunning van het districtshoofd zou worden gebonden om door li-miteering van het aantal dezer vergunningen uitbreiding van het aantal kuilt in kunnen bekenen.

Binnenland.

Tweede Kamer.

Zitting van Vrijdag 17 Nov.

De Tweede Kamer is gisteren gereed gekomen met de artikelsgewijze behandeling der Grondwetsherziening voor zoover de kiesrechtuitbreiding betreft.

Artikel 89 (de schadevergoeding van 10000 en 20000) is aangenomen, nadat het amendement-Rutgers om het presentie-geld te doen vervallen met 50 tegen 23 stemmen was aangenomen en het amendement-Bogaard tot toekenning van re's en verblijfskosten voor Kamerleden, die niet in Den Haag wonen, met 46 tegen 33 stemmen was verworpen.

De heer Nierstrasz, die man, die liever bootwerkers uitbuit, die liever in het groot wil werken dan riksels te slaan uit het Kamerschep, heeft gisteren excuses gemaakt, doch op een manier, die de Kamer en de regering niet heeft bevredigd.

„Het Volk“ wil den man boycotten in de Kamer. Troelstra nocht van den dokter-gister niet naar de Tweede Kamer. Bij het incident heeft Duns tegen Nierstrasz geroepen: Als o zo Troelstra er wat van krijgt dan zullen wij het je inoperen. Wie weet, wat die muis nog een slaarje krijgt. Duns is niet makkelijk. Afvachten maar weer.

Van de dienstweigeraars.

De eerste Soc.-dem. dienstweigeraar voor de Krijgsraad.

Gisteren stond voor de Krijgsraad te 's Gravenhage terecht de sociaal-democraat Alex Wijn voor dienstweigering aan het militairisme.

Na de gewone formaliteiten werd 1 maand gebocht met afkeer van voorloopige hechtenis. De uitspraak volgde na eenig overleg. Het vonnis was ongewijzigd.

AMSTERDAM

Een loonsverlaging.

Men bericht ons: Door de directie van de Holl. Cacao en Chocoladefabrieken, v/h. Benschop & Co., Binnen-Amstel, is aan het fabriekspersoneel medegedeeld, dat met ingang van 9 Nov. de werkdag met twee uur per dag wordt vermindert.

Voor deze arbeiders, die voor het grootste gedeelte stukwerk hebben, betekent dit een belangrijke loonsverlaging, terwijl — omdat vooral in deze dure tijd loonsverlaging, verhooging van de nood in de gezinnen tengevolge heeft — door de arbeiders wordt getracht, door een hoven hun kracht gaande productie, die verlies eenigzins te vermindert. Op den duur wordt natuurlijk deze toestand voor de arbeiders onhoudbaar.

Bovendien moeten een twaalfal arbeiders beginnen met drie dagen per week te werken en is aan 5 arbeiders, behoorende tot het expeditie-personeel ontslag aangezegd.

De arbeiders vrezen, dat nog meerdere maatregelen zullen genomen worden, welke hun positie zal verslechteren.

Door een comité uit de belanghebbende organisaties, bestaande uit R. K. Bakkers en Cacaobewerksbond, Christelijke Bond van Arb. in de Voeding- en Genotmiddelen-bedrijven, Alg. Bond van Arb. in het Bakkers-, Cacao- en Chocoladewerksbond, benevens de Transportarbeidersbond voor het expeditie- en ijkamerspersoneel, is aan de directie om een onderhandeling verzocht, teneinde deze zaak te bespreken.

Van het resultaat daarvan, zal het alhangen, welke verdere stappen door de betrokkenen zullen worden gedaan.

Winterprovisie aardappelen.

Het Marktwezen bericht: In de eerstvolgende weken zal van de ingezeten gelegenheid gegeven worden, regeringsaardappelen voor den komende winter op te doen, uitsluitend met bestemming voor winterprovisie. Men wende zich daartoe tot zijn kleinhandelaar in regeringsaardappelen, die onder opgave van naam en adres van den aanvrager en de door dezen verlangde hoeveelheid bij den dienst van het Marktwezen de aanvragen indient. De bedoelde aardappelen zijn Drentsche Eigenheimers van den zand- of veengrond; zij zijn van goede hoedanigheid en kunnen tot ongeveer midden Februari worden bewaard. De prijs, die door de kleinhandelaars mag worden berekend, is ten hoogste f 3.10 per H.L. (dat is ongeveer 5 cent per kilo), terwijl deze prijs voor het thuis bezorgen met niet meer dan f 0.15 per H.L. mag worden verhoogd.

Opkoop van cokesbols.

Er is proces-verbaal opgemaakt tegen een brandstoffenhandelaar alhier, wegens opkopen van bons voor goedkope cokes. Deze winkelier werd tevens van den verdere verkoop van goedkope cokes uitgesloten.

Een nieuw protest tegen de onvolledige distributie.

Twee verenigingen van grootenwinkeliers en een van grootsers hebben gisteravond in de Geelvinck opnieuw een protestvergadering gehouden tegen de slechte uitvoering der distributieregelingen. Van de uitgenodigde Gemeenteraadsleden was alleen de heer Klaas de Vries present. Onder de grieven, die ook voor het pu-

blik van belang zijn, kwamen o.a. dezen naar voren, dat de kwaliteit dikwijls zeer slecht is, zoowel van de aardappelen, die dikwijls zoo zwart zien, dat ze al den bijnaam hebben gekregen van nootjeskolen, als van de groente. Ten bewijze dat de roode kool slecht is, circuleren in de zaal een paar van die kolen. Van degeenen, die met de distributie belast zijn, hebben de meesten geen verstand van groente of aardappelen. Die krijgen maar wat in handen gestopt en zoo krijgt de bevolking van Amsterdam slechte kwaliteit voedsel, en ook duur, want van wat slecht is valt veel af. Voorraden zijn er niet, ook al door het onverstand der distributanten. Als het een paar dagen vriezen gaat, zit Amsterdam zonder eten. Al en toe is er nu al zoo goed als niets geen regeringswaar. Dan moet de groentewinkelier kopen op de markt, en moet hij meer betalen dan de maximumprijs bedraagt, kan dus geen maximumprijs handhaven, en krijgt het dan te kwaad met de klanten. Alles door de gebrekkige, onvoldoende distributie.

De bijeenkomst was zeer druk bezocht en duurde tot half twaalf.

Hoe zit het met de regerings-zuurkool?

Een lezer schrijft ons: Elanmode kond ik u een monsterlijke regeringszuurkool. Daar 't vandaag goed weer was voor gestampte pot, had mijn vrouw zuurkool van de regering gehaald, maar o we, toen de gestampte pot op tafel stond, moest 't eerst nog uitgekocht worden, want wij kwamen tot de ontdekking, dat er Prinsen of misschien wel Nieuwe Rotterdammers doorheen gingen waren, waarvan ik een paar stukjes hierbij insluit. (Hebben bedoeld monster ontvangen en onderzoekt, maar konden niet uitmaken wat het voor goedje was, dat inzonder uit de regeringszuurkool gehaald heeft. Wat er alzoa werd geraden, zullen we maar niet mededeelen. Is dit nu uitwerking of wordt er met dit volksvoedsel geknoeid?)

Dierenafheffing.

Twee agenten van de voerkeersbrigade hebben gistermorgen op het Damrak een voor een vrachtwagen gespenen paard doen uitspannen, daar het die kreupel was.

Verminderend biervoorbruik door de prijsverhoging.

Naar de Tijd verneemt, heeft de verhoging van de bierprijzen zulk een directen invloed op het verbruik gehad, dat bij de Amsterdamse brouwerijen de dagelijkse afname met 40 à 50 % is verminderd. In een aantal bierhuizen handhaalden de eigenaars de oude prijzen, maar zij worden nu bedreigd met inhouwing der gewone leveranties door de brouwerijen.

ROTTERDAM.

Bouwman veroordeeld.

(S.) Bouwman is door de Rotterdamse rechtbank veroordeeld tot f 15 boete, subsidiair 14 dagen hechtenis.

Het is, in menig opzicht, een markwaardig vonnis. Het spreekt van zelf, dat een propagandist en valvecommissie-leider als Bouwman in de zeer conservatieve kringen der politie-autoriteiten en der rechterlijke macht allesbehalve populair is.

Het optreden van den commissaris Vuyk tegen hem is dus ook gemakkelijker te verklaren. Des te meer trekt het de aandacht, dat de strafmaat niet anders dan zeer zacht is. Het spreekt van zelf, dat een propagandist en valvecommissie-leider als Bouwman in de zeer conservatieve kringen der politie-autoriteiten en der rechterlijke macht allesbehalve populair is.

Het optreden van den commissaris Vuyk tegen hem is dus ook gemakkelijker te verklaren. Des te meer trekt het de aandacht, dat de strafmaat niet anders dan zeer zacht is. Het spreekt van zelf, dat een propagandist en valvecommissie-leider als Bouwman in de zeer conservatieve kringen der politie-autoriteiten en der rechterlijke macht allesbehalve populair is.

Het optreden van den commissaris Vuyk tegen hem is dus ook gemakkelijker te verklaren. Des te meer trekt het de aandacht, dat de strafmaat niet anders dan zeer zacht is. Het spreekt van zelf, dat een propagandist en valvecommissie-leider als Bouwman in de zeer conservatieve kringen der politie-autoriteiten en der rechterlijke macht allesbehalve populair is.

Het optreden van den commissaris Vuyk tegen hem is dus ook gemakkelijker te verklaren. Des te meer trekt het de aandacht, dat de strafmaat niet anders dan zeer zacht is. Het spreekt van zelf, dat een propagandist en valvecommissie-leider als Bouwman in de zeer conservatieve kringen der politie-autoriteiten en der rechterlijke macht allesbehalve populair is.

Een nuttig werk.

(H.) Als een gevolg van de volkomen onbekendheid, die er bestaat onder de havenarbeiders over verschillende maatregelen van de stuwadoorswet, maatregelen, die ingrijpen in de arbeidsverhoudingen van het havenbedrijf en welke dus aan de havenarbeiders moeten worden bekend gemaakt, heeft de Nederlandsche Federatie van Transportarbeiders doen besluiten uit te geven een geschiedje, getiteld: „Eenige voor de havenarbeiders meest belangrijke uitvoeringsmaatregelen der stuwadoorswet“ en waarmede zij natuurlijk een nuttig werk heeft gedaan en het dan ook wel zijn weg zal vinden onder de havenarbeiders, terwijl de lichte prijs van 5 cts. per exemplaar geen beletsel voor hun kan zijn.

Maximumprijzen voor brood.

(H.) De burgemeester herinnert er aan, dat door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is bepaald, dat in de vastgestelde broodprijzen het bezorgloon is begrepen, dus het den bakkers is verboden iets te berekenen voor het thuis bezorgen.

Havenarbeiders Rotterdam.

De Alg. Havenarbeidersvereniging, „Stroven naar Verbetering“ houdt Zondag 19 Nov. v.m. half elf een groote openb. vergadering in het Verkooplokaal, Goudsche Singel 33. L. Kelder, propagandist Algem. Ned. Zeemansbond, spreekt over: „Moet het loon der havenarbeiders worden ver-

hoogd?“ en E. Bouwman over: „De loon- en arbeidsvoorwaarden der havenarbeiders in verband met de havenarbeiders en de uitvoeringsmaatregelen der Stuwadoorswet“. Entree vrij.

ASSEN.

Voorwaardelijke veroordeeling.

De rechtbank alhier veroordeelde deze week Emma v. d. H. te Meppel, thans gedetineerd, wegens diefstal tot 9 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf, met de voorwaarde dat zij zich aan de leiding van het Leger des Heils zal onderwerpen.

GOUDA.

Tramlijn Gouda-Bodegraven.

Wegens het niet nakomen der concessievoorwaarden voor de exploitatie van den tramweg Gouda-Bodegraven, was door B. en W. dezer gemeente voorgesteld de concessie in te trekken, waardoor die dienst zou moeten worden gestaakt. Na een onderhoud tusschen B. en W. en den directeur der N. V. is echter een bemiddelingvoorstel tot stand gekomen, waarin o. a. wordt bepaald, dat, wanneer de Ridder van Catweg en de toegang naar het stationsgebouw eerst ten genoegen van B. en W. worden hersteld en opgeleverd, de N. V. in het vervolg zal kunnen volstaan met het onderhoud der genoemde wegen, voor zoover die zijn gelegen tusschen de tramrails en 0.50 M. aan weerszijden daar buiten, benevens nog enkele andere onderhoudswerken. Dit voorstel is bij den Raad ingeleend. Bij aanneming blijft de tramdienst Gouda-Bodegraven dus gehandhaafd.

TIEL.

Art. 192, de Kamerzetel en de onderwijzers.

In een vergadering van de afd. Tiel van het Ned. Onderwijzers Genootschap, zijn bij de besprekingen, hoe de politieke actie te voeren, stemmen opgegaan om bij de a.s. Kamerverkiezingen een eigen kandidaat uit te komen, die tegen wijziging van art. 192 G.W. is, wanneer de te stellen kandidaten zijn voor wijziging van dit art.

UTRECHT.

Raadsleden op uurloon.

In de deze week gehouden raadszitting werd met 27 tegen 4 stemmen het voorstel aangenomen, dat de raadsleden vastgesteld op f 4 per zitting.

Met 16 tegen 15 stemmen werd daarna besloten het presentiegeld te splitsen, zodat de raadsleden, die bij den aanvang der raadszitting aanwezig zijn f 2 en zij die bij het einde der zitting aanwezig zijn eveneens f 2 zullen ontvangen.

De leden, die de gehele zitting bijwoonen, ontvangen dus de vastgestelde f 4 presentiegeld.

VLISSEINGEN.

De „Koningin-Regentes“.

Naar wij vernemen, is thans wel als vaststaand aan te nemen, dat de „Koningin Regentes“ naar Ostende is overgebracht, nadat de postzakken van Noord waren gehaald en op spoorwegwagons geladen, waarschijnlijk om naar Berlijn te worden vervoerd.

Het schijnt in de bedoeling der Duitschers te liggen, het schip voor een prijslof te brengen, hoewel, naar men verzekert, geen contrabando aan boord was.

GEMEENDE BERICHTEN.

Winkelbrand. — Te Rotterdam is uitgebrand de winkel in parfumerien en galanterien van de firma Croiset, aan den Oude Binnenweg.

Slachtoffers der dubbele moral. — De justitie heeft te Veere een onderzoek ingesteld naar een geval van kindermisdadig. Een pasgeboren kind, dat nog leefde, werd met een hoofdlood op een mestvat gevonden. Op eenigen afstand werd het Rijk van de onghuwde moeder uit een sloot gehaald.

Over de grens. — Te Maastricht zijn gistermorgen 3 ontschutte Russen aangekomen, die bij Leur-Simpelveld over de grens gekomen waren.

Verdronken. — De matroos Nachtegaal van het Duitse stoomschip „Steingolt“, liggende te Delfzijl, is gisternacht uit de vlot geslagen, waarmede hij naar Noord zou gaan, en verdronken.

Smokkelen. — Donderdagochtend gelukte het eenige hulp-kommissie te Enschede ongeveer 500 pond vet in beslag te nemen, helwelk door een bonde smokkelaar over de grens zou worden gebracht.

Te warm. — Te Wierden had een kat zich te slapen gelegd onder een fonsuipot, en merkte pas dat er vuur onder aangeged werd, toen reeds de vlam knetterend onthooft laaide. Met brandende haren en vreeselijk kromme sprongen makende, kwam zo de vlammeende heil ontsluitende.

De bevrijde Polen. — Te Hengelo kwamen Donderdag vier Poolse mijnwerkers, die daar werk zochten. Het was hun gelukt over de grens te komen. Ze hadden tot voor een paar dagen in de Rijnprovincie in de kolennippen gewerkt, doch ze waren gelukkig, omdat ze soldaat moesten worden.

Begrijpelijk. — Een Belgische jongeman, die te Ede verloofd is, plotseling krankzinnig geworden, toen hem het bericht van den Belgischen consul geverd dat hij onder de wapenen moest komen.

Vechtpartij. — De varonsgez. C. van der D., uit Amsterdam, is gistermiddag op den Schiedamschen Singel te Rotterdam, bij een vechtpartij gevallen en met het hoofd tegen de straat geslagen. Hij heeft een hersenschudding gekregen, en zijn toestand is niet zonder gevaar. De man werd in bovontuistand naar het ziekenhuis gebracht.

Smokkelrisico. — Thans is ook de tweede smokkelaar, Segers uit Borneo, die enkele weken geleden aan den Veedijk door hulpcommissie werd aangehouden, in het ziekenhuis te Gennep overleden. De man laat een weduwe met 5 kinderen achter.

Draadloze ontdekt. — Te Mook (Limb.) is gisteren een toestel voor draadloze telegrafie ontdekt en in beslag genomen.

Brievenbus.

„Een abonnee van uw blad te Den Haag.“ Van ongeteekend toezonden bijdragen wordt door ons geen nota genomen.

Scheepstijdingen.

AMSTERDAM. Aangek. 16 Nov. Surinamelaide: Telus, st. Rott., ledig.

Nederlandsche Stoomvaartlijnen.

Antenor, n. Bat., 8 Nov. v. Colombo. Buitenzorg, n. Bat., pass. 16 Nov. Terschellingbankklichship. Banda, n. Amst., 14 Nov. v. Colombo. Boeroe, n. Amst., 14 Nov. v. Sabang. Binalang, n. San Francisco, 14 Nov. v. Norf. Caslor, 14 Nov. v. Barcelona n. Tarragona. Dardanus, 9 Nov. v. Bat. n. Amst. Eemland, n. Amst., 14 Nov. v. Rio Jan. Frisia, 14 Nov. v. B. Aires v. Amst. Grotius, n. Bat., 14 Nov. v. Durban. Hollandia, n. Amst., 15 Nov. v. Falmouth; gaat om de Noord. Java, n. Amst., 14 Nov. v. Port Said. Menado, n. Bat., 16 Nov. v. Sabang. Noordam, v. N.-York n. Rott., arriv. 15 Nov. te Falmouth. Prinses Juliana, n. Bat., pass. 14 Nov. Falmouth.

Rionw, n. Amst., 14 Nov. v. Suez. Rindjani, n. Rott., 15 Nov. v. Kaapstad. Rindam, n. N.-York, pass. 16 Nov. Terschellingbank.

Westdijk, 14 Nov. v. Baltimore n. Rott. Willis, n. Rott., vert. 15 Nov. v. Falm. en pass. denzelfden dag Lizard.

Zuiderdijk, n. Philadelphia, 14 Nov. v. Kirkwall.

Zoelandia, v. Amst. n. B. Aires, arriv. 15 Nov. te Falmouth.

Binnenlandsche Havens.

LJMUUDEN. Aangek. 14 Nov.: Telus, s. Rotterdam; Torred, s. Sundswall. Vert. 16 Nov.: Helena, s. Bordeaux; Titan, s. Swansea; Nias, s. Java; Boekelo, s. Gool.

HARLINGEN. Vert. 15 Nov.: Prima, Boerme, Dieppe.

N. WATERWEG. Aangek. 16 Nov. Vega, s. Sundswall. St. Annaland, s. Newc. Caladonia, s. Hull; Kijlrecht, s. Newc.

Ljssel, s. Sundswall; Moordrecht, s. Newc. castle, 17 Nov. Rotterdam, s. Philad. Vert. 16 Nov.: Telus, s. Amst.; Buitenzorg, s. Java; Woensdrecht, s. Sunderland; Emma Fernstrom, s. Sundsw.; Ask, s. Stockholm; Olof Maersk, s. N.-York; Ary Schaffer, s. Havre; 17 Nov.: Aberia, s. Middelbro; Oostenrijk, s. Baltimore.

Buitenlandsche Havens.

Betsy Anna, 13 Nov. v. Amst. te W. Hartlepool.

Roomburg, 15 Nov. v. Rosario n. Amst. Emil Hamsun, 13 Nov. v. Tampa n. Amst. Gaasterland, 14 Nov. v. Amst. te Shields.

Kralingen, 14 Nov. v. Rott. te Gravesend. Kleidrecht, 13 Nov. v. Rott. te Shields.

Neerlandia, Kajuter, 14 Nov. v. Schiedam te Gravesend.

Vestfold, 13 Nov. v. Rott. te W. Hartlep. Willy, 13 Nov. v. Amst. te Shields.

IJstroom, 13 Nov. v. Amst. n. London.

ADVERTENTIE.

SOCIALISTISCHE VROUWENVERENIGING „DE PIONIER“ AMSTERDAM.

Groote Openbare Vergadering op Maandag 20 November a.s., in de Groote Zaal v. „d'Geelvinck“.

Spreker: Ds. N. J. S. SCHERMERHORN, Nieuwe Niedorp.

Onderwerp: De Taak der Vrouw. Entree 10 cent. — Aanvang 8 uur.

HET BESTUUR.

Revolutionair-Socialistisch Komitee tegen den Oorlog te Dordrecht.

DEMobilisatie en Verbod van uitvoer.

GROOTE OPENB. VERGADERING op MAANDAG 20 NOVEMBER a.s., 's avonds half negen, in de Concertzaal van VAN DONGEN.

SPREKERS:

Th. J. DISSEL van Rotterdam, Mevr. C. KOOMANS-TIMMER van Rijswijk en D. J. WIJNKOOP van Amsterdam.

ONDERWERP:

Posthuma's honger-regering en het dreigend oorlogsgevaar.

ENTREE 5 CENT.

DISKUSSIE VRIJ.

Allen, Mannen en Vrouwen daarheen!!

KUNSTTANDEN

als eigen tanden zonder gehemelte

AMERICAN DENTISTRY. DENTAL OFFICE

WILHELMINA STRAAT 31, DEN HAAG

BILLIJKE PRIJS. LANGJARIGE GARANTIE.

BESLIST PIJNLOOZE BEHANDELING

Partijgenooten betalen materialen prijs

OF EENIGE INRICHTING

Kiesrechtstrijd en Klassenstrijd

door D. J. WIJNKOOP.

Prijs 5 cent.

Franco per post 6 cent.

Wij dringen er vooral bij de afdelingen der Partij op aan deze en al onze andere brochures steeds in voorraad te houden en te zorgen voor colportage op alle vergaderingen, ook op die der tegenstanders. De tijd van thans is daar juist zoo goed voor geschikt. Brochurehandel S. D. P., J. J. BOS & Co., Kinkerstraat 300, Amsterdam.

Hoesten

bedart spoedig, wijl het vastzittend slijm wordt opgelost door het gebruik van eenige ANGA-bonbons. Prijs 30 en 60 cent per doos. In Apotheken en Drogisterijen. Fabrikant A. MIJNHARDT Pharm. Fabriek - Zeist.

Voor den meest biedenden

TE KOOP

ALLE verachonen Jaargangen, 21, van het Maandschrift

„DE NIEUWE TIJD“.

De eerste negen jaargangen zijn in de officiële band gebonden.

Brieven onder letter S., D. PACH's Boekhandel, Hilversum.

Zenuwen

en lichaam vermoeid door zorgen en inspanning, herkrigen nieuwe kracht door Enersan-tabletten.

Per koker f 1.00, 3 kokers f 2.85. In Apotheken en Drogisterijen.

Fabrikant A. MIJNHARDT Pharm. Fabriek - Zeist.

J. RADIUS

SCHOENMAKER,

Albert Cuypstraat 42, A'dam.

Heeren Zoolen en Achterlappen f 1.80

Mans " " " extra " 2.00

Dames " " " " 1.25

Vrouwen " " " extra " 1.45

Kinderen " " " " naar grootte.

Buiten de stad: met verhooging van portkosten en onder remours.

Alles met hout gepand. - Genaaid 15 cent hooger

Lapjes onzichtbaar.

Desgewenscht in één dag klaar.

Gesprongen

huid, kloven, barsten, springende lippen, winterhanden en winter-

voeten, wondjes van allerlei aard genezen snel en zeker door Purol.

In doozen van 12 1/2, 25 en 75 cent.

In Apotheken en Drogisterijen.

Fabrikant A. MIJNHARDT Pharm. Fabriek - Zeist.

GRAND THEATRE.

N. V. „TOONEELVERENIGING“.

HERMAN HEYERMANS en JAN MUSCH.

Zondag, Maandag, Dinsdag, 8 1/2.

TROPENADEL

Indisch blijspel v. Van Wermeskerken.

ZONDAGMIDDAG: HALF TWEE

SPAANSCHERABANDER

Blijspel door Bredero.

GEWONE AVONDPRIZEN.